

FILLÉRES KÖNYVTÁR

227-228.

MAGYAR HŐSÖK

SZERKESZTI PÓSA LAJOS

Történeti elbeszélés, képpel

Írta

LENGYEL LAURA

16756

POSNER, BUDAPEST

227-228. köt. Ára 1.20 K.

SINGER és WOLNER Kiadása BUDAPESTEN

FILLÉRES KÖNYVTÁR

Elbeszélések, regék, történelmi elbeszélések, versek,
szindarabok, útleírások gyűjteménye. Magyar fiuk,
magyar leányok számára. Szerkeszti Pósa Lajos.

Egyes szám ára 60 fillér.

Szám	Most jelentek meg:	Korona
303—304.	Lőrinczy György. Az igmándi bég. Képekkel	1.20
305—306.	— A kawai füzfák. Képekkel	1.20
307.	Balla Ignác. Tréfaország. I. gyűjt. Képekkel	— .60
308—310.	Sebők Zs. A bogarak háboruja. Képekkel	1.80
311.	Balla Ignác. Tréfaország. II. gyűjt. Képekkel	— .60
312.	— Tréfaország. III. gyűjtemény. Képekkel	— .60
313.	Tányértalpu koma a fotografusnál és más elbeszélések. Tréfák a legkiválóbb magyar íróktól. Sok képpel	— .60
314.	Havas Mihály. Hirvirágok	— .60
315.	Lőrinczy György. Amit a kender mesél	— .60
316.	Havas István. Csodálatos paripa	— .60
317.	Dingha Béla. A tarisznyás király	— .60
Ezelőtt jelentek meg:		
1.	Mikszáth Kálmán. Huszár a teknőben	— .60
2.	Bárony I. Jó az Isten. Elbesz. Képekkel	— .60
3.	Bodonyi N. Matyi meg Kati. Mese. Képekkel	— .60
4—5.	Madarassy L. A kis hadsereg. Tört. elb.	1.20
6.	Pósa Lajos. Haza. Szabadság. Hazafias költemények és szavalmányok. Képpel	— .60
7.	Fáy J. Béla. A kínai óriás. Az arany tollu tyúk. Két mese. Képekkel	— .60
8.	Margittay D. Illés gróf és Olga grófkisasszony. Képpel	— .60
9.	Murai K. Komédiás Palkó. Róka Pál furfangjai. Két tréfás történet. Képpel	— .60
10—12.	Jókai Mór. A medvék országában. Elbeszélések	1.80
13.	Heteyi Gábor. Mondák, regék	— .60
14.	Szalay Emil. A zöld madár. Mese sok képpel	— .60
15.	Bodonyi N. A kistornyai lelkész. Elb. Kép.	— .60
16—17.	Madarassy L. Harc az állatokkal. Elb. Kép	1.20
18.	Magyar költők. Irták többen. Arcképekkel	— .60
19.	Gyermekszínház. Három egyfelv. szindarab	— .60
20.	Gárdonyi G. Tarka-barka történetek. Kép.	— .60
21—23.	Gaal Mózes. Mindent a hazáért. Tört. elb.	1.80
24.	Tábori Róbert. Vidám történelem. Vig elbeszélés képpel	— .60
25.	Árpád népe. Képek hazánk ezredéves múltjából. Irták Sebők Zs., Pósa L., Tábori R., Gaal M., Kemechey J., Egri Gy., Tutsek A. Sok képpel	— .60
26—28.	Malonyay D. A Nilus országából. Sok képpel	1.80

Szám	Korona
29. Herman Ottóné. Sok vers, sok kép. Gyerekekről gyerekeknek	— .60
30. Kacziány Ödön. Három ajándék. Sok képpel	— .60
31. Tábori Róbertné. Hét mese	— .60
32. Sebők Gy. Egér a kaszárnnyában. Sok képpel	— .60
33. Tábori Róbert. Gábor Áron. Tört. elbesz.	— .60
34—35. Herman Ottóné. A Csóri és a Móri. Történetek az állatvilágból. Sok képpel	1.20
36. — Seregély kisasszony emlékiratai	— .60
37. Herczeg F. Az új nevelő. Elb. Képekkel	— .60
38—39. Madarassy L. Mari és Tamás. Elb. Képek	1.20
40. Sas Ede. Cirmos Cica királysága. 3 képpel	— .60
41. Gegus Ida. Mesék. 1 képpel	— .60
42. Benedek Elek. Kis Miklós. 1 képpel	— .60
43. Pósa Lajos. A szabadságharc hősei. Képek az 1848—49. szabadságharcból	— .60
44—45. Andrássy Lidike. Tarka könyv. Mesék, elbeszélések, versek. 1 képpel	1.20
46. Gárdonyi Géza. Mindentudó Gergely bácsi első könyve. 1 képpel	— .60
47. Egri György. Karika király haragja. 1 képpel	— .60
48—50. Gaal M. Balassa vitéz. Tört. elb. Képekkel	1.80
51. Gauss Viktor. Hegyen-völgyön. Képek az állatvilágból	— .60
52. Lőrinczy György. Kis falum. Elb. 1 képpel	— .60
53. Sebők Zsigmond. Erzsébet királyné	— .60
54. Gyarmathy Zs. Mari nénimankója. Aremete	— .60
55. Sebők Zs. A kis mérnökök. Elb. 1 képpel	— .60
56—57. Margittay Dezső. Tilos a páva. Elb. 1 képpel	1.20
58. Kövér Ilma. Kis lányok, nagy lányok. Elb.	— .60
59. Gauss Viktor. A piros köpönyeg. Elbesz. a magyar szabadságharcból. Sok képpel	— .60
60—61. Madarassy László. Az amerikai őserdőben. Egy magyar fiú viszontagságai. Gyermekregény képekkel	1.20
62. Pósa Lajos. Harangvirágok. Versek, regék, mesék	— .60
63. Barta Irén. Enyém. Elbeszélés. 1 képpel	— .60
64. Bodonyi N. Szegény ember dolga. Elbesz.	— .60
65—66. Béla Henrik. A kis herceg. Sok képpel	1.20
67. Juhász Béla. Ilona. Történeti elbeszélés. 1 képpel	— .60
68. Kornélia néni. A kis hősök. Hamupipőke	— .60
69. Virágregék. Irták: Andrássy Lidike, Bárszony I.-né, Harmath L., Sebestyén Gy.-né	— .60
70. Lampérth G. Elmult időkbel. Tört. rajzok	— .60
71. Thury Zoltan. Mese egy kis házból	— .60
72. Sebők Zsigmond. Petőfi Sándor. 1 képpel	— .60
73. Lőrinczy György. A becsület útján. 5 elb.	— .60
74—76. Gauss Viktor. Fajankó, a bátfai híres fabábnak mulatságos története	1.80
77. Gegus Ida. Tündérmesék. I.	— .60

Szám	Korona
78. Gegus Ida. Tündérmesék. II.	— .60
79. Benedek Elek. Elek apó meséi I.	— .60
80. Tábori Róbert. A jégtündér	— .60
81. Kövér Ilma. A Jánoska koronája	— .60
82. Gaal Mózes. Három székelyfiu	— .60
83. Gauss Viktor. Sárga violák	— .60
84. Szabóné Nogáll Janka. A kis kocsi és más történetek	— .60
85. Lőrinczy György. Igaz történetek	— .60
86—88. Gaal Mózes. A vasember	1.80
89—91. Benedek Elek. Édes kicsi gazdám	1.80
92. Gauss Viktor. Adria gyöngye	— .60
93. Sas Ede. Munkácsy Mihály	— .60
94. — Vörösmarty Mihály	— .60
95. Gaal Mózes. A koldusvezető. Elbeszélés	— .60
96. Holló Sárika. Tündérmesék, harmadik kötet. Nyolc mese	— .60
97. Krúdy Gy. Hortobágy. Elb. sok képpel	— .60
98—99. Havas István. Konez Márton. Elbeszélés a kuruc világból. Mühlbeck K. rajzaival	1.20
100. Petőfi Sándor költeményei az ifjuság számára összeválogatva	— .60
101. Tutsek A. Évike vándorlása	— .60
102. Gaal M. Bem apó. Történeti elbeszélés	— .60
103—104. Tábori R. Mátyás ifjúsága. Tört. elbesz.	1.20
105. Krúdy Gy. Utazás a Szepességben	— .60
106. — A Tisza. Elbeszélés	— .60
107. Sebők Zs. Két árvizes gyerek. Elbeszélés	— .60
108. Garády Viktor. Hol a vitéz? Elbeszélés	— .60
109. Bácskai E. A meghódított föld. Földr. kép.	— .60
110—112. Garády V. Kerek erdő. Történetek, képek az állatvilágból, sok képpel	1.80
113. Tábori Róbertné. A Galambvölgyben	— .60
114—116. Benedek E. A mesemondó. Elb. képekkel	1.80
117—118. T. Tutsek A. Lottika és egyéb elbeszélések	1.20
119. Ambrozovicsné M. I. Washington élete	— .60
120—122. Tábori Róbert. Oceánia. Elb. Képekkel	1.80
123. Sas Ede. Toldi költője. Képekkel	— .60
124. Krúdy Gyula. Sziklazúzó hajók. Elb. kép.	— .60
125. Gárdonyi G. A nagyapó tréfái. Képek- kel. Első gyűjtemény	— .60
126. — A nagyapó tréfái. Képekkel. Második gyűjtemény	— .60
127. — Harmadik gyűjtemény	— .60
128. Garády V. Magduska meséi	— .60
129. Lőrinczy György. Báró Eötvös József.	— .60
130—131. Tóth Béla. Anekdoták képekkel	1.20
132. Krúdy Gyula. Letűnt századok. Tört. elb.	— .60
133—135. Gaal Mózes. A vasember fia. Történeti elbeszélés képekkel	1.80
136. Krúdy Gy. A király palástja. Tört. elbesz.	— .60
137. Sas Ede. Biharország. Elbeszélés	— .60

MAGYAR HŐSÖK

TÖRTÉNETI ELBESZÉLÉS

IRTA

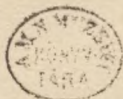
LENGYEL LAURA

MÜHLBECK KÁROLY RAJZAIVAL

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 10.

~~L. degen.
739 i.~~

16.756/224-224
M. N. KÖNYVTÁR
II. KÖNYV. KÖZVETLEN
1913. é. 413

Korvin Testvérek könyvnyomdája Budapest.

Bevezetés.

1848-at írtak.

Magyar fiúk, magyar leányok, tudjátok-e, mit jelent ez az esztendő? A magyar történelem legnagyobb lapjait erről az évről írják. „Mesemondás, lehetett is az valaha?” — írja erről a korról Jókai Mór, a magyar irodalom ragyogó csillaga. Ti, a kik egy újabb kor gyermekei vagytok, bizonyára tudjátok, ugy-e bár és sohasem felejtitek el, hogy nincs annyi porszem ezen a földön, mint ahány csöpp vér folyt el érte, míg elfoglaltuk, megtartottuk, megőriztük. Legjobb, legigazabb, legnagyobb embereinket kellett újra meg újra áldozatul odaadni. Megsirattuk, odaadtuk. Emlékezzetek vissza a világtörténelem egyik legnagyobb alakjára, II. Rákóczi Ferencz fejedelemre. Fejedelmi vagyonát, fejedelmi rangját, ifjú életét, családi boldogságát habozás nélkül áldozta fel a szenvedő haza oltárán. S a legjobb, legnemesebb, legtisztább lelkű hazafi

még egy sírhelyet sem kapott itthon. Ott künt, messze, idegen országban ette a száműzetés keserű kenyerét és a Márvány-tenger zúgó habjai mellett álmolta örök álmát, hőslelkű édes anyja, Zrinyi Ilona mellett. A nemzet most készül leróni a régi, nagy adósságot egyik legnagyobb fiával szemben s így talán nektek már, ha felnőttök, nem kell pirulni] amiatt, ami nekünk oly nagy bánatunk és szégyenünk volt, hogy II. Rákóczi Ferencznek még mint halottnak sem volt helye itthon, hazájában. Nektek talán már nem kell idegen országba zarándokolnotok. Ti majd kimehettek sírjához bocsánatot kérni tőle, hogy oly későn adtuk át hamvait a szent hazai földnek. Ti majd elmondhatjátok neki, hogy szent és nemes harcza nem volt hiábavaló. Ha nem is teljesedett be minden jogos kívánságunk, a magyar nép kitartó lélekkel és erős szívvel küzd tovább jogáért, szabadságáért.

És feldobog szivetek, ha Kossuth Lajosra, a magyar nemzet édes apjára gondoltok. Ő is idegen országban hűnyta le örök álmra a szemét, de mikor halottan visszajött közénk, megmozdult az egész ország szíve, hogy gyászával, fájdalmával, szeretetével vegye körül a fekete koporsót. Sírja templomunk lett, hol megerősödünk a jóban és vigaszt találunk a rosszban.

És tudom, felzokog szívetek és lelketeket emésztő fájdalom szorítja össze, ha megjelenik előttek október hatodika és a tizenhárom tábornok halvány arca.

És tudom, gyakran gondoltok a fiatal láng-lelkű költőre, ki oly gyönyörű dalt dalolt nekünk a szabadságról és oly hősi halált halt érte. Ki ne ismerné közületek Petőfi Sándor nevét? Nem volt több huszonhatévesnél, mikor Segesvárott elesett. A világ egyik legnagyobb költője maradt ott a csatatéren a kozákok lovától agyontaposva, de halála méltó, szép befejezése volt életének, hiszen ő maga is így kívánta bevégezni életét. Ismeritek ezt a tüzes hangú, gyönyörű versét:

Ott essem el én
A harc mezején,
Ott folyjon az ifjúi vér ki szivemből,
S ha ajkam örömteli végszava zendül,
Hadd nyelje el azt az aczéli zörej,
A trombita hangja, az ágyúdörej,
S holttestemen át
Fújó paripák
Száguldjanak a kivivott diadalra
S ott hagyjanak engem összetiporva.

Ezek csak a legnagyobbak, a félistenek voltak, de hát még a sok ezer meg ezer névtelen hős, ki szintén habozás nélkül adta oda életét, mikor a

haza kívánta. Neveiket nem tudjuk, emlékük elenyészett, holttestük közös sírban pihen, ám azért ne higgyétek, hogy ők örökre eltűntek közülünk. Hamvaik összevegyültek a haza földjével s ez a föld még ezerszer drágább lett. Igen, nem hideg, érzéketlen földön taposunk mi, hanem érző, meleg szívek hamvain. Ez a föld az ő porukkal lett igazán a mienk és ha valaha ellenség reánk törne, hogy elfoglalja tőlünk hazánkat, a porszemek, a fűszálak is mind velünk harcolnának az idegen, a bitorló ellen.

Ezekről a porrá lett félistenekről akarok én nektek beszélni. Magyar fiúk, magyar leányok, hallgassatok reám oly éber figyelemmel, mint a milyen igaz szeretettel adom én elő ezt az egyszerű, kis történetet.

I.

A Dercsényi gróf kastélyában már mindenütt sötétség van, csak a gróf dolgozószobájában ég még a lámpa. A szoba ablakai a nagy kertre nyílnak és a halavány, sárgás fény kivetődik a terebélyes sötét fákra. Valami különös szomorúság ül az egész tájon, mintha a természet is érezne valamit a bekövetkezendő súlyos, gyászos eseményekből.

Dercsényi Pál egyedül van dolgozószobájában. Ott ül íróasztala mellett és homlokát tenyerébe hajtva, mereven nézi a lámpa halvány, sárga fényét. Vajjon mit lát a láng rezgésében? Látja-e a diadalmas csatákat, a nemes önfeláldozást, a vérig sértett magyar nemzet szent harczát? Valami sötét sáv húzódik végig a fény előtt és Dercsényi Pál eltakarja arcát, mintha egy pillanatra a gyászos, szörnyű vég jelent volna meg szeme előtt, de aztán büszkén kiegyenesedett.

— Jőjjön, aminek jönni kell! A magyar nemzetnek most már csak egy útja van. A dicső-

séges halál sokkal szebb, mint a nyomorult élet. Mi mindent elkövettünk, hogy béke, csönd és nyuga-

lom legyen. Áldozatokat hoztunk, míg a becsület engedte. Becsületes szándékainkat gyanúsították,

rágalmazták, békét kérő és ajánló szavunkat csúfondárosan utasították vissza. Most már nincs más út előttünk, mint kivont karddal előre menni. A szívem remeg és sajog, ha a sok szenvedésre, gyötrelemre és áldozatra gondolok, de a koczka el van vetve és az ártatlanul kiontott vér szálljon majd azok fejére, akik erőszakkal idézték fel a veszedelmet, akik tüzes csóvával gyújtották meg az ország négy részét, akik testvért testvér, gyermeket apa ellen lázítottak gaz rágalmaikkal, kik nem elégedtek meg azzal, hogy halálra ítélték ezt a szerencsétlen nemzetet, még meg is akarták gyalázni temetését.

Az ajtó csöndesen kinyílt, egy tizenkétéves, barna fürtös fejű fiú lépett be a dolgozószobába.

— Mit akarsz, Ádám? — kérdezte a gróf gyöngéden. — Késő van már, édes fiam, eredj a szobádba és feküdjél le.

— Bocsánatot kérek, édes apám, hogy még mindig bent vagyok, már bent voltam a szobámban, de semmiképpen sem tudok nyugodni. Olyan szomorúnak láttalak egész este és édes anyám arca könnyes volt, mikor megcsókoltam.

— Szegény jó Anna, — sóhajtott a gróf a feleségére gondolva — érzékeny, jó szíve mennyit

szenved ezekben a szörnyű napokban! Bár meg-
kimélhettem volna a gondtól, bánattól, megpróbál-
tatástól! De hiába, mindegyikünknek hordozni

kell a maga keresztjét. Édes fiam, — mondta Ádám-
nak szeretettel, — eredj szobádba és feküdjél le
csöndesen. Gyermek vagy még és maradj is gyer-
mek, míg lehet. Ifjú szívednek nagyon nehéz

lenne még a bánat, gyöngé válladat lenyomná a gond, a bú terhe. Hagyd a szomorúságot, az aggodalmat nekünk öregeknek. Te pedig futkossál gondtalan lélekkel tovább az örömeid után. Lehet, hogy a te mosolygós arcod lesz egyetlen vigasztalásunk a nehéz napokban.

Ádám lehajolt és forró csókot nyomott apja kezére.

— Édes jó apám, ne szólj így hozzám, mert ez nekem kimondhatatlanul rosszul esik. Hát azt hiszed, hogy én tudok örülni valaminek, mikor látom, hogy homlokodon nehéz, sötét ború ül, édes anyám szemében pedig állandóan könny rezeg. Én nem vagyok olyan gyermek, mint amilyennek gondolnak. Én tudom, hogy nagy dolgok vannak készülőben, mondta ezt már nekem János is . . .

— Miféle János? — kérdezte a gróf megdöbbenve.

— Vágó János, a kertészünk. Azt mondta, hogy ő nem sokáig fog már gyomlálni, meg fákat nyesegetni. Pár hét, talán pár nap se telik el, és megy arra, amerre a Kossuth Lajos üzenetje hívja. Meg is tanított a szép nótára, hogy . . .

A gróf bámulva nézte fia kipirult arcát. Ádám pedig szép csengő hangon énekelni kezdte:

Kossuth Lajos azt izente,
 Elfogyott a regimentje,
 Ha még egyszer azt izeni,
 Mindnyájunknak el kell menni,
 Éljen a haza!

Dercsényi Pál egy pár pillanatig gyönyörködve hallgatta fia énekét, aztán hirtelen magához szorította Ádám fejét.

— Hallgass, fiam, hallgass!... Még nagy bajba keverhetsz mindnyájunkat. Ezekben a zavaros időkben senkiben sem szabad bízunk. Nem lehetetlen az se, hogy kémek vesznek bennünket körül.

— Kémek a tulajdon házádban?

— Bécs keze messzire ér és semmiféle eszköztől sem riad vissza, — mondta komolyan a gróf. És most hallgass reám, Ádám. Szerettem volna, ha ifjú lelked még nem éri semmiféle bú, baj, gond, szomorúság, de végre is, ha már láttál, hallottál egyet-mást, minek titkolózzam tovább?...

— Igen, igen, drága jó apám, mondj el nekem mindent — könyörgött Ádám. — Hiszen nem vagyok én gyermek, már tizenkét éves elmúltam és én magyar fiú vagyok és...

Könnybe fult a hangja, az apja szeretettel simogatta.

Jól van, kis fiam, hát elmondok neked mindent. Gyermek vagy te még bizony, de ezekben

a szomorú időkben korán érik az ember. Talán jobb is, ha tudsz mindent. Legalább nem ér készületlenül, ha esetleg valami szerencsétlenség

talál reánk törni. Töröld meg a szemedet, Ádám, nem szabad sirnod, most már úgy beszélek hozzád, mint férfi a férfihoz. Hallgass meg engem figyelemmel.

Ádám fölemelte a fejét és úgy nézett édes apja komoly arcára.

— Te, édes fiam, — folytatta a gróf — egy fényes történelmi nevet viselsz. Nem azért mondom fényesnek, mert századok óta mindig büszke, gazdag és előkelő urak viselték. Nagynevű, előkelő család sok van az országban és ezek közt, fájdalom, akad elég sok olyan is, aki szerencsétlenségbe jutott magyar hazájáról igen gyakran megfeledkezett. De hagyjuk ezt!... A Dercsényi család tagjai mindig lelkes, hű magyarok, tántoríthatatlan, jó hazafiak voltak. Hiába csábította őket az udvar kegye, a császári hatalom, a ragyogó Bécs, ők mindig a szegény kifosztott haza mellett voltak. Ez különben nem érdem, fiam, ez csak kötelesség. Csak azért említem fel, mert főrangú családjaink közül igen kevesen jártak a Dercsényi család útján. A mi nagyuraink közül igen sok él Bécsben, sütkérezik az udvar kegyében és hazájáról csak annyiban vesz tudomást, hogy ez a föld termi meg számára azt a sok pénzt, amit idegen földön könnyelműen elpazarol.

— Ezek nagyon lelkiismeretlen, rossz emberek lehetnek, édes apám, — mondta Ádám haragosan összevont szemöldökkel.

— Azok, — intett rá a gróf fejével — rosszak, lelkiismeretlenek és hitványak. De hagyjuk ezt, aminek el kell jönni, az elkövetkezik. Mindnyájan az Úr Isten kezében vagyunk s ő bizonyára a legigazságosabban méri ki a jutalmat és a büntetést, ha nem ezen a világon, hát a másikon. De én most a Dercsényiekről akartam neked szólni. Légy méltó az őseidhez, Ádám. Azokhoz a kiváló lelkű, tiszta érzésű hazafiakhoz, akik soha egy pillanattig se riadtak vissza a legnagyobb áldozatoktól se, ha a haza veszedelemben volt. Nem megyek most vissza a messze múltba, csak ősapádról beszélek, aki vitéz katonája volt II. Rákóczi Ferencznek. Mikor a dicső fejedelem száműzetésbe ment, ő is követte urát és ott halt meg idegen földön, a Márványtenger zúgó habjai mellett nyugosznak hamvai.

— Én az ő nevét viselem, úgy-e, apám? — mondta Ádám csillogó szemmel.

— Igen. Légy e névhez méltó mindig, kedves fiam. Mikor a mostani nehéz és veszedelmes időkről beszélek veled, már nem tekintelek gyermeknek. A koczka el van vetve s ki tudja: mi történik

velem a legközelebbi napokban? Ne reszkess, ne félj, Ádám, magyar fiú vagy és a Dercsényiek büszke, bátor vére kering ereidben, hallgass reám figyelmesen.

Nehéz küzdelmek elé rohan a magyar nemzet. Én az utolsó napig mindig reméltem, hogy elkerülhetjük a vérontást, de nem lehet. Főlemelt fővel, tiszta szívvvel állítom és fogom állítani utolsó órámban is, hogy minden erőmből a békén fáradoztam. Hiába, hiába! Ott fenn Bécsben halálra ítélték bennünket, gyalázatos, szégyenteli halálra. Álnok kétszínűséggel úgy tettek, mintha ők is a béke felé hajlanának s közbe tűzesóvát dobtak a ország négy részébe. Az uralkodót hitszegő tanácsosok veszik körül és nem engedik, hogy a magyar nép szava, könnye trónjának zsámolyáig jusson. Most már előre kell mennünk s a Mindenható Úr Isten tesz majd igazságot mellettünk. Ő tudja, hogy csak elgyötört, méltatlanul meghurczolt hazánk s halálra ítélt nemzetünk védelmére rántottuk ki kardunkat. A kiontott vér szálljon az ő fejükre, nekünk, akár bukunk, akár győzünk, harcolni kell.

— Győzni fogunk, apám! — mondta Ádám fölvetve fejét, — hiszen él még a magyarok Istene.

Dercsényi Pál egy pillanatig gyönyörködve

nézte a fiú lelkes arczát, aztán gyöngéden, szelid szájalommal megsimogatta a fiú fejét:

— Hallgass rám, Ádám és vésd emlékedbe, a

mit én most mondani fogok neked. És ne csüggedjen el lelked, ha szomorú dolog lesz is az, amit most tőlem hallasz. Az Isten bizonyára bölcs és

igazságos, ebben sohasem szabad kételkednünk, egy perczre sem. Ő tudja, hogy mi szent is igazságos ügyért harczolunk és én remélem, mint ahogy minden jó hazafi reméli, hogy ez a harcz győzedelemmel fog végződni. Ámde a jövőendő könyve nincs nyitva halandó emberi szem előtt és ha az Isten másként határozná sorsunk felől...

— Az nem lehet, édes apám, — kiáltotta Ádám, szinte kétségbeesetten.

Dercsényi Pál a fia vállára tette kezét:

— De lehet, édes fiam és éppen erről a szomorú lehetőségről akarok neked beszélni.

Ádám szeme megtelt könnyel s a fiú reszketni kezdett a nagy felindulástól.

— Ha eljön a megpróbáltatás ideje, — folytatta az apa, — lehet, hogy mi meg sem éljük, mert tudd meg, Ádám, hogy minden magyar férfi, ki most fegyvert ragad, százszorosán kockára teszi az életét. De ti, gyermekek, itt maradtok és nektek nem szabad azt hinní, hogy a mi leveretésünk a haza bukása volna. Mi meghalhatunk, a haza élni fog örökkön-örökké, míg odafent Isten napja ragyog le a földre. Ha szíveteket le találja sujtani a gyász, a bánat, hát csak szenvedjétek, sírjátok, de kétségbe ne essetek. A gyötrelmek legiszonyúbb órájában se engedjétek helyet a kishitűségnek.

Csapás csapás után zúdulhat reánk, a haza örök életébe vetett reményünket nem szabad feladnotok. Ha győzni talál a zsarnokság, győzelme csak pillanatnyi, a magyar nemzet jövődjé pedig örökkévaló. Isten jóságába, bölcsességébe és igazságosságába vetett hitetek ne inogjon egy perczig se. Az Úr negyven évig vándoroltatta Izrael népét a pusztában, de végre mégis nekik adta Kanaánt. Ha mi meghalunk, halálunkból élet fog támadni.

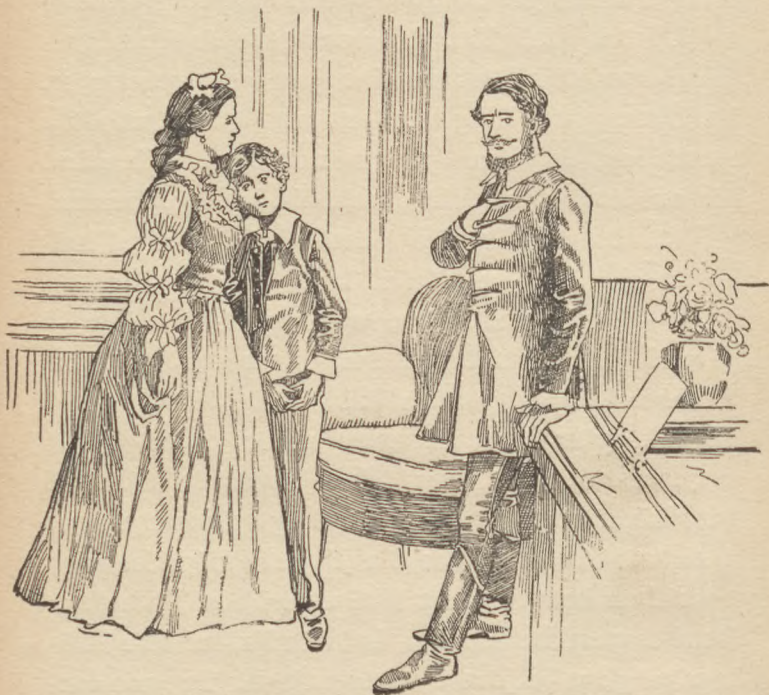
Ádám apja kezére borult és csókjaival halmozta el a kemény, férfias kezét

— Úgy van, Ádám, a ti kezetekben lesz a jövőndő. Ha mi kivívjuk, a miért harcza szálltunk, akkor boldogan, gond nélkül lesz a tiétek fáradságunk gyümölcse. Ha nem, akkor gyász borul majd reátok, mélységes, fekete gyász, de hiteteket, bizodalmatokat ne veszítsétek el egy pillanatra sem. A ti munkátok lesz majd a jövőndő kiépítése, Úgy beszéltem hozzád, mint férfi a férfihoz. Én holnap Bem csapatahoz indulok és ki tudja, mi van felőlem megírva a jövőndő könyvében. Te mindenestre itthon maradsz anyád mellett. Vigasztalója leszél, míg én oda járok, ha többet nem térnék vissza . . .

— Nem, édes jó apám, ne folytasd tovább — mondta sírva Ádám.

Dercsényi gyöngédén magához ölelte fiát.

— Szegény gyermekem, milyen szívesen megkimélnék a fájdalomtól, de ezekben a nehéz

napokban a gyermeknek is férfias lelkűnek kell lennie.

— Igen, — mondta Ádám fölemelve fejét, — én teljesíteni fogom kötelességemet, csak mondd

el, amit akarsz mondani, édes apám. Én erős leszek és nem fogok többet sírni.

— Jól teszed, édes fiam, szedd össze minden erődöt. Lehet, hogy nemsokára örömmel és boldogan szorítlak majd mindnyájotokat szívemre, de lehet, hogy az Úr másként határozott sorsom felől. Ebben az esetben nemcsak vigasztalója, de gyámolítója is leszel majd szegény jó anyádnak, kinek nem merek így elmondani mindent, mint neked. Gyöngé, érzékeny, jóságos szíve talán ki se bírná a szörnyű aggodalmat.

Nem folytathatta, mert e pillanatban kinyílt az ajtó és a grófné lépett be sápadt arczczal, de nyugodt, elszánt tekintettel.

— Mindent hallottam, Pál — fordult férje felé.
— Láttam, mikor Ádám ide bejött, utána jöttem, hogy megtudjam, mit akar. Mire ide értem, már beszélgettetek és én a függöny mögött maradtam. Ne hidd, hogy tartóztatni akarlak. Bármennyire reszket is érted a szívem, csak azt tudom mondani: menj, amerre a kötelességed szólít! Élet vagy halál: most már magyar férfi nem maradhat itthon!

A gróf megindultan rogyott térdre felesége előtt.

— Anna, bocsáss meg, hogy kételkedtem benned. Féltettelek, hogy szíved gyöngé az elvá-

lás szenvedésének elviselésére, most látom, hogy úgy beszélsz, mint egy hősnő.

— Nem, — vágott szavába az asszony könnyes szemmel, — csak úgy, mint egy magyar asszony! Igaz magyar honleány nem foghatja meg az ura kezét, mikor az hazája védelmére vonja ki kardját! A szívem majd megszakad a fájdalomtól és aggodástól és mégsem mondhatok egyebet: Menj, menj utadon, Isten vezérelje minden lépésedet és hozzon minél előbb haza hozzánk!

Ezzel gyöngéden a férje fejére tette kezét és halkán imádkozott. Ádám az asztalhoz lépett és lassan törölgette hulló könnyeit. Búcsúzó apjára gondolt és keserű fájdalom szorította össze szívét, miért nem idősebb ő is három évvel, hogy követhetné édes apját a csatátérre?

II.

Dercsényi Pál másnap maga elé hivatta a falu népét, hajdani jobbágysait. A törvényhozás felszabadította a jobbágysokat a régi szolgaságból, kimondván, hogy Magyarország polgárai mind egyenlő jogúak, hogy a szabad hazának csak szabad gyermekei lehetnek. Dercsényi Pál gróf azonban már évekkal az országgyűlés határozata előtt szabaddá tette jobbágysait. De nem is volt szeretettebb, kedveltebb földesúr Magyarországon, mint Dercsényi Pál. Forró, áhitatos érzéssel csüggött rajta a falu népe, mint a jó gyermek csügg édes szülőin.

Most, hogy összehívta hajdani jobbágysait, mind megjelentek a kastély udvarán. Voltak ott ősz hajú, ránczos arcú aggok, erős, széles vállú férfiak, sudár ifjak és zsönge gyermekek.

A gróf szeme szeretettel pihent rajtuk, felelége és fia ott álltak háta mögött:

— Kedves jó fiaim, — kezdte a gróf nyájas,

szerető hangon, — hivattalak benneteket. Én el-
megyek hosszú, minden bizonynyal veszedelmes
útra és úgy érzem, hogy nagyon nehéz volna a
szívem, ha még egy Istenhozzádot se mondanék
nektek.

Ebben a pillanatban előállt egy őszhajú, piros
arcú ember, a falu bírása és a grófhoz lépett:

— Bocsánatot kérek, méltóságos uram, ha
szavát félbe szakítjuk. Mi már hallottuk, hogy miért
hivat a méltóságos úr és búcsúzó szavát nem fo-
gadjuk el. Nem, mert minékünk is ott a helyünk,
ahová a mi kegyes jótevőnk megy. A haza segít-
ségért kiált és gyáva, haszontalan, alávaló ember
az, aki ezt a kiáltást meg nem hallja. Ne búcsú-
zék tőlünk a méltóságos gróf úr, mert mi együtt
megyünk.

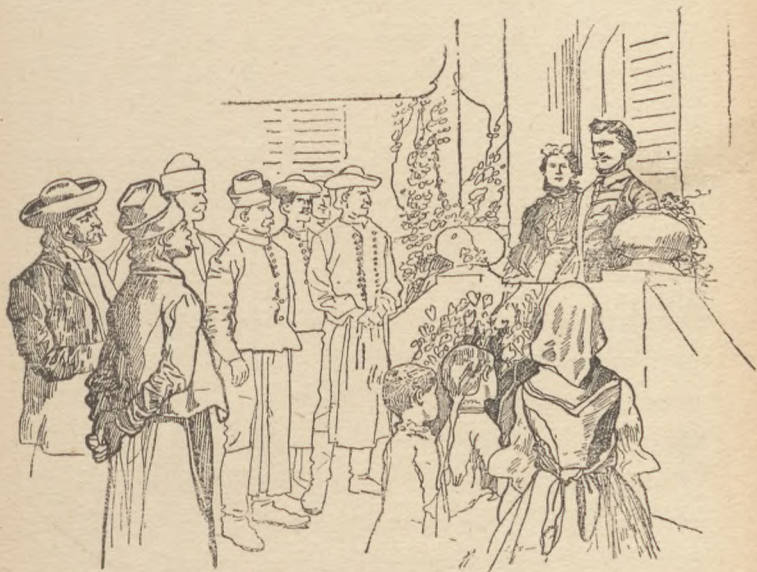
— Varjas gazda, — mondta a gróf megindult
hangon, — kelmed már öreg, törődött ember . . .

— Míg a karom emelni tudom, méltóságos
úr, addig még mindig vagyok valaki és megyek
előre, az ellenség elé. Magyar ember ma nem be-
szélhet másként. Most nincs öreg, nincs fiatal
ember, most csak magyar ember van. Aki méltó
akar lenni erre a névre, az velünk tart.

— Úgy van! — kiáltották most az összegyűlt
férfiak! — Mi mindnyájan megyünk!

A gróf áldólag terjesztette ki a kezét felénk
s a meghatottság annyira összeszorította a szívét,
hogy csak pár pillanat múlva tudott beszélni

— Édes atyámfiak, szent áldozatkészségetek
hősökhöz illik és mégis kötelességem, hogy figyel-

meztessélek benneteket valamire. A házas, gyer-
mekes ember gondolja meg a dolgot. Feleségét,
gyermekét itt hagyja, hogy háborúba menjen és
talán sohase térjen vissza . . .

— Isten kezében vagyunk mindnyájan, —

mondá Mészáros István, az egyik gazda, előlépve. — Ő tudja, hogy igazságos ügyért harczolunk és hogy becsületes férfi ilyenkor nem marad itt-hon. Fiatal feleségem és három kis gyermekem van, de azért megyek, mert mennem kell előre. A jó Isten irgalma és kegyelme legyen majd az özvegyekkel és árvákkal . . .

— Hát meggondoltátok? — kérdezte a gróf még egyszer.

— Meg! — kiáltották [egyszerre, s mindenki levette a kalapját, mintha szent esküt tenne magában.

Az ifjak csoportjában zajos éljenzés hallatszott. Ők vidáman, ragyogó arczczal készülődtek a háborúba. A családos emberek és az öregek arcza komoly volt ugyan, de törhetetlen, elszánt akarat ragyogott a szemükből.

— Hát akkor Isten nevében indulunk, — mondta Dercsényi Pál. — Induljunk a legjobb reménységgel, de elkészítve lelkünket a kemény megpróbáltatásra is.

Aztán a gyermekek felé fordult:

— Ti pedig itthon maradtok az én fiammal együtt, vigasztalni anyátokat, testvéreteket és folytatni a mi szent harczunkat, ha mi elhullnánk. Ti vagytok a jövőendő reménységei, a haza virágai,

akikből majdan olyan derék magyar férfiak lesznek, mint most ezek a harczba induló hősök. Isten áldása legyen veletek, gyermekeim!

És a gyermekek szemében könny ragyogott. Tudjátok: miért sírtak? Hogy nem mehetnek apjukkal a csatamezőre, hogy gyöngé karjuk még nem bírja a nehéz kardot forgatni.

Most felállt az egyik ifjú legény és elkezdte szavalni Petőfi örökszép, minden magyar szívet föllelkesítő költeményét. S leírhatatlan éljenzés támadt, mikor ehhez a szakaszhoz ért:

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok Istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Az esküt mindnyájan együtt mondták. A szent fogadalom szállt föl a mennyország felé s bizonyára eljutott az Úr trónusáig.

— Testvéreim, — mondta Dercsényi Pál — most menjetek haza és aki csakugyan velem akar jönni, az készüljön el a nagy útra. Aki itthon akar maradni, még délig meggondolhatja a dolgot.

De senki se maradt otthon, csak egy pár tehetetlen öreg ember, a gyermekek és az asszonyok. Volt olyan ház, honnan nagypapa, apa és fiú együtt indultak el a háborúba. Anyák, hitvesek, testvérek megsiratták őket, de egyik se mondta hozzátartozójának azt, hogy: „maradj!”

Dercsényi gróf és követői mind Bem táborához csatlakoztak.

Magyar fiúk, magyar leányok, úgy-e, nektek nem kell magyaráznom, hogy ki volt Bem apó, a dicső lengyel generális? A testvér lengyel nemzet fia meghallotta az elgyötört Magyarország jajszavát és idejött hozzánk, hogy kardját felajánlja a magyar szabadság védelmére.

Csak a vére, a származása volt lengyel, a szíve, a lelke, az a miénk volt. Száz meg száz sebbel pecsételte meg azt a mondását, hogy a magyar haza fiának érzi és vallja magát.

Táborában mindenki szerette, imádta, mert rettenthetetlen hősiessége, bátorsága, haláltmegvető vitézsége még a csüggedőkbe és kishitűekbe is erőt tudott önteni. S katonáinak nemcsak hős vezére, de gondos atyja is volt. Közkatona, tiszt, az mindegy volt neki, a hazaszeretetet, vitézséget mindegyikben egyaránt becsülte, mert azt tartotta, hogy minden állásban nagy és dicső lehet az ember, ha kötelességét híven teljesíti.

És vezette seregét diadalról-diadalra.

Kossuth Lajos az erdélyi hadak fővezérévé nevezte ki Bemet, mert jól tudta, hogy Erdély most a legfenyegetettebb pontja Magyarországnak. Ott nemcsak a külső ellenséget kellett visszaverni, hanem még a magyarok ellen fellázadt, lelketlenül hitszegő oláhságot is megfékezni. Kossuth

Lajosnak egyik vezérében se volt annyi bizodalma, mint Bemben.

És bizodalma nem ok nélkül való volt. Bem apó egyik diadalmas csatát a másik után nyerte meg. Katonái, de még az ellenség is azt tartotta, hogy Bem apót nem éri golyó és nem sebzi kard, mert varázsfolyóba mártotta testét. Bem tábornok csak mosolygott a furcsa híresztelésekre, jól tudta, hogy mi volt az a varázsfolyó, amibe teste mártva van: a lángoló hazaszeretet, a rettenthetetlen bátorság és soha nem csüggedő bizodalom.

Annyi bizonyos, hogy Bem apót soha se látták katonái betegen. A legsúlyosabb sebeit is titkolta és a legnagyobb fájdalmak közepette is lóra ült seregeit vezetni, vagy kedvelt ágyúit megvizsgálni, hogy vajjon teljesen rendben vannak-e?

Az ágyúkat úgy szerette, mint tulajdon gyermekeit, hej, de azok is ragaszkodtak ám Bem apóhoz. Senki szavának, kezének úgy nem engedelmeskedtek, mint ha a tábornok kezelte őket. Egy ízben egyik ágyúját kézre kerítette egy kozák csapat. Bem a fájdalomtól és haragtól szinte esztét veszítve, maga odavágtatott a kozákokhoz és lovagló korbácsával verte szét a kozákokat, kik az ámulattól megdermedve nézték, mint veszi vissza a hős kedves ágyúját.

Ennek a halhatatlan hírű vitéznek katonája lett Dercsényi Pál gróf és falujának népe.

Bem szívesen, atyai jó indulattal fogadta őket, a grófot mindjárt vezérkarához osztotta be.

Itt találkozott a gróf először Petőfi Sándorral, a magyar nemzet legnagyobb költőjével.

Még akkor senki sem sejtette, hogy az orosz óriás ráront Magyarországra és segít porbadönteni a sokat szenvedett nép függetlenségét s hogy

a véres tusában fog elveszni a világ egyik legnagyobb lángelméje, az Istentől megihletett költő, Petőfi Sándor.

De ne vágjunk az események elébe, még most Bem tábornok egyre-másra aratja fényes diadalait. Kossuth Lajos köszönő és elismerő levelét ünnepiesen felolvassák a tábor előtt s tisztt, közkatona, vezér egyaránt boldog, hogy a kormányzó meg van velük elégedve s beléjük helyezi legfőbb bizodalmát. Nem, nem fog csalódni! Amit a hazaszeretettől megacézózott férfierő képes tenni, azt ők mind megteszik a hazáért, a szabadságért, a magyar nemzet jóvoltáért és felhangzik a katonák ajkán a nóta:

Esik eső karikára,
Kossuth Lajos kalapjára.
Valahány csepp esik rája,
Annyi áldás szálljon rája.
Éljen a haza!

S a vitéz tábornok elmélázva hallgatja az ünnepies dallamot. Mennyi szeretet, mennyi jószág, mennyi hűség van ebben a magyar szívben. Hogy ezt a sok jószágot, hűséget szeretetet, semmiképen se tudták és tudják méltányolni azok, akiknek kezébe adatott a hatalom és az uralkodás.

Vajjon sötét felhő veszi el szemük elől a

napvilágot, hogy nem bírják meglátni azt, amit ő rögtön észrevett, mikor magyar földre tette a lábát? Igen, a lengyel hős mindjárt tisztában volt vele, hogy a magyar fajnál nemesebb, tisztább, kiválóbb faj nem található sehol a föld színén.

És ezt az uralkodók háromszáz év alatt sem bírták észrevenni.

— Hát sötét felhő van a szemük előtt!

Dercsényi grófhhoz fordulva mondta ezt Bem tábornok s a gróf hevesen megragadta a hős vezér kezét.

— Igen, jól mondod, dicső vezérem, sűrű fekete felhő van a szemük előtt, a gonosz tanácsadók személyében. Ha egyszer a magyar nép hozzáférkőzhetne az uralkodójához! Csakhogy erre most még kevesebb a remény, mint valaha.

— A jövődő Isten kezében van, — mondta a tábornok. — Becsületes, derék férfiember megteszi kötelességét a jelenben. Jövődő sorsunk intézését pedig hagyja arra, kinek tudta nélkül egy madár fiókája sem eshetik ki az ő fészkeből.

Bem tábornok fölállt, hogy a szokásos esti szemlét megtartsa katonái fölött. Dercsényi még ott maradt és sokáig elgondolkozva nézett maga elé. Azon gondolkozott, amit az imént a vitéz tábornok a jelenről és jövődőről mondott neki. Távolról pedig a szél feléje vitte a katonák énekét, a vitézek egy szent, nemzeti dalt énekeltek, amelyben áldást kértek a Kossuth Lajos fejére.

III.

Bem tábornok pár hónap alatt teljesen rendet csinált Erdélyben.

A lázadó nemzetiségeket megfélemezte és megbüntette, a német csapatokat pedig haragos viharoként kergette maga előtt. Dercsényi gróf ebben az időben örvendetes, diadalmas hangú leveleket írt haza feleségének. Győzelem, dicsőség mindenfelé. A piski, nagyszebeni csaták híre befutotta az egész országot és minden magyar szíve büszkén dobogott fel a hírekre.

— Győzelem mindenfelé! — írta Dercsényi Pál a feleségének. — Az ellenség fut előttünk s a hőselkű vezér mellett ott áll mindenütt a lánglelkű ifjú költő tüzes verseivel, még jobban szítva a hazaszeretet szent tűzét. A mi falunk népe mindenütt elől jár a tűzben. Anna, büszke vagyok erre a népre s büszke, hogy mint kapitány én vezethetem őket. Hazaszeretemben, lelkesedésben, áldozatkészségben semmivel se kisebbek ők, mint a

tisztek. Valahányszor ezeket a nemeslelkű, tisztaszívű embereket látom, eszembe jut Petőfi Sándor örökszép verse, melyet a multkor olvasott fel a táborban. Minden versszak végén ez áll:

Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Ádám lelkesedve olvasta apja levelét. Néha-néha belopódzott a fegyverterembe és sorba próbálgatta a nehéz kardokat, hátha elbírná valame-

lyiket? De hiába, gyermek volt még s karja erőtlennül hanyatlott alá. Egyszer ilyenkor fájdalmában és keserűségében sírva fakadt. Édes anyja éppen akkor nyitotta rá az ajtót, mikor fejét a kezébe temetve zokogott.

Az anyai szív mindentudó. Neki nem kell kérdezősködni, hogy mi bántja szeretett gyermekét? Anna grófné csak egy pillantást vetett a falról leszedett fegyverekre s rögtön tudta, hogy mi a baj?

— Ne sírj, édes fiam, — mondta szeliden megölelve Ádámot. — Ha a karod gyöngye is, de a lelked erős. Most még gyermek vagy, de Isten segítségével derék, erős, bátor férfi lesz belőled. Olyan, mint az édes apád.

A gyermek hevesen átölelte édes anyját.

— Szeretnék édes apám oldala mellett harcolni!

— Mindennek meg van a maga ideje, — mondta gyöngéden az édes anyja. — Ha eljön a te időd és férfi leszel, bizonyára teljesíteni fogod kötelességedet. Most azonban még gyermek vagy és legfőbb kötelességed édes anyád vigasztalása, mert nem szabad álmítani magunkat, Ádám, nehéz idők várnak még reánk...

Az utolsó szavai már könnybe fúltak, Ádám

lehajolt és áhítattal csókolta meg édes anyja fehér kezét.

— Édes jó anyuskám, bocsáss meg, hogy erről megfeledkeztem. Egy pillanatig elkalandozott a lelkem és a csatamezőkre vágytam, pedig még itt a helyem, itt a te szívedhez közel.

És Ádámnak eszébe jutott édes apja búcsúszava: légy támasza, légy vigasza édes anyádnak, ha rátok borulna a szomorúság éjszakája.

Ádám ugyan egyelőre nem tartott semmitől, hiszen a magyarok mindenfelé győztek. Bem Erdélyt tisztította meg az ellenségtől, Damjanics a délvidéken harczott vörössipkásaival. Európa bámulva nezte a maroknyi magyar nemzet harcát. Ilyen szent, ilyen hősi harcot még nem jegyzett föl a világtörténelem.

De Anna grófné rosszat sejtett. A szerető, féltő női szív aggodalmával, mintha előre érezte volna a szörnyű véget!

A bécsi udvar látta, hogy az osztrák hadsereget pozdorjává töri a magyar nép szent haragja, büszke keménysége. Ekkor a gonosz tanácsadók rávették az uralkodót, hogy hívja be segítségül az oroszok czárját, hadd gázolja az végig szörnyű nagy seregével Magyarországot.

Az északi rém, a szörnyű óriás megjelent a

határokon és mint a fekete felleg húzódott le Magyarországra. Egyik oldalon állt az osztrák, másikon az orosz ármádia. A maroknyi magyar sereg két tűz közé szorítva összeszedte minden erejét. Csodaszép hőstettek sorozata volt az, amit

ezeokról az időkről a történelem lapja följegyzett. De hiába volt minden. A két óriás karja közt még vergődött egy darabig és aztán — aztán reánk borult a sötétség éjjele.

S a Dercsényi kastélyba sem érkeztek már

jó hírek, mint azelőtt. A gróf levelei ziláltak, röviddek voltak. Némelyik már el se jutott a feleségéhez, útközben már mindenütt az ellenség tanyázott s ezek minden futárt feltartóztattak s minden írást elkoboztak, ami kezükbe jutott.

A falu otthonmaradt népe is folyton rossz híreket hallott a csatatérről. Egymást vigasztalták, egymást bátorították. Úrnő és szegény asszony egy lett a szent fájdalomban, a közös reménykedésben. Mert még mindig remélték, hogy az Úr eltávolítja ajkunktól a keserűség kelyhét.

Ezekben a szomorú napokban történt, hogy egy este sápadt arcú, tépett ruhájú oláh asszony állított be a Dercsényi kastélyba. Egy kis szőke, ötéves gyermekleány feküdt a karján. A kis gyermek arczán is halálos kimerültség látszott, szempillája bágyadtan csukódott le halvány arczára.

Az asszony jól tudott magyarul és a cselédségtől a méltóságos grófné után tudakozódott. Mikor látta, hogy bámulva nézik halvány arczát, tépett ruháját, könnyörögve kulcsolta össze a kezét.

— Az Isten szerelméért, könnyörüljenek rajtam ... Nem bírom tovább ... két napja egy falatot sem ettem. Ha egy falat száraz kenyeret tudtam keríteni valahol, az a gyermeknek kellett. Szegény kicsi teremtés úgy el van gyöngülve, hogy

már nem bírt a maga lábán járni, ölemben kellett hozni, de nem bírom tovább, a sok szenvedés, éhezés teljesen megtört ... el kell pusztulnom a gyermekkel együtt ...

— No-no, — vigasztalta a jószívű kulcsárné — üljön le csak ide erre a lóczára, aztán ne féljen semmit, kap itt bőven enni, inni, ami csak kell, ki is pihenheti magát, amíg csak elég erős nem lesz arra, hogy tovább menjen.

— János! — kiáltott az egyik őgyelgő cselédre — hozz csak tejet, húst s egy pohár jó erős bort. Gyorsan szedd a lábad!

János csakhamar visszajött az ételekkel, a kulcsárné pedig bevezette az oláh asszonyt az egyik cselédházba. Ott szép gyöngéden levette karjáról az alvó gyermeket és szíves szóval kínálta az asszonyt, egyék, igyék, míg csak jól esik.

— Köszönöm, — mondta az idegen asszony, mikor evés után egy kissé magához tért.

— Nem olyan nagy dolog ez, — felelt a kulcsárné, — a Dercsényi-kastély ajtajától sohasem volt szabad a szűkölködőt eleresztenem. De most meg, hogy ilyen szörnyű napokat élünk, hát a méltóságos grófné megparancsolta, hogy különös gonddal és szeretettel fogadjunk mindenkit, aki segítségért fordul be a kapun.

— Az Isten áldja meg angyali jó szívét! Úgy látszik, éppen olyan nemeslelkű teremtes, mint a férje.

— Micsoda? — álmélkodott a kulcsárné — hát maga ismeri a gróf urat?

— Ezelőtt két héttel beszéltem vele.

— És él, egészséges? — kiáltotta izgatottan a kulcsárné. — Beszéljen lelkem, beszéljen. Hogy fog örülni a méltóságos asszony, ha megtudja...

— Igenis él, egészséges és ő parancsolta meg, hogy ide jöjjenek és ide hozzam ezt a kis gyermeket, tekintetes Molnár Ákos úr árva kis leányát.

— Micsoda? Hát ez a gyermek nem a magáé?

Az asszony szemét elborította a könny, egy pillantást vetett a gyermek arczára, aztán meg-rázta a fejét.

— Nem, a szegény kis árvának immár sem apja, sem anyja nincsen. Milyen jó, hogy alszik, a fáradság teljesen kimerítette. Ha ébren van, folyton apjáról, anyjáról tudakozódik és ilyenkor úgy érzem, mintha éles késsel hasogatnák a szívemet.

Zokogva hajtotta fejét a karjára, a jószívű kulcsárné meg szeliden vigasztalta:

— No ne sírjon, lelkem. Ott él felettünk mindnyájunk édes Atyja. Ő jóvá tehet mindent...

Az idegen asszony megrázta a fejét.

— Soha! Szegény kis Rózsikának senki sem tudja visszaadni az apját és anyját, ő árva marad örökre.

— De hát mi történt? Beszéljen, lelkem, világosan.

— Hiszen ha világosan tudnék látni, de úgy érzem, sűrű feketeség vesz körül és én reszketve, félve, borzadva nézek magam elé. Ott laktam Molnár Ákos tekintetes úrnál, egy hunyadmegyei községben. Nem volt az én gazdámnál jobb, derekabb, becsületesebb ember hét vármegyében. Ami

pedig a szegény tekintetes asszonyt illeti, — Isten nyugasztalja a haló porában — az meg éppen olyan nemes lélek volt, mint egy földreszállt angyal. Én öt esztendeig voltam házuknál, de soha egy rossz szavát nem hallottam. Egyetlen kis leányok ez a szegény gyermek, kit mindig úgy szerettem, mintha a tulajdon vérem lett volna. Egy éjszaka csak arra ébredek, hogy valami nagy, vörös fény süt be az ablakomon. Kiugrom az ágyból, gyorsan magamra kapom a ruháimat, hát akkor látom, hogy fejünk fölött ég a ház. Kirohagok az udvarra és egyszerre elállt szívem dobogása. Asszonyom rémült segítségkiáltását hallom a házból. A folyosóhoz akarok szaladni s egy vad oláh legény állja az utamat. — Eressz! — kiáltottam rá, — az asszonyomhoz akarok menni.

— No, oda ugyan már nem mehetsz, — mondta durva kacagással — ha csak te is a másvilágra nem akarsz jutni.

— Én nem akartam neki hinni, de a segítségkiáltások már megszűntek és ekkor úgy éreztem, hogy valami vasmarok fojtogatja a szívemet. Az a vadállati ember még tovább kacagott:

— Elpusztítottuk az urat, az asszonyt, elpusztítottunk minden magyart!

— Istenem, Istenem, az a nyomorult merte ezt

mondani, holott nagyon jól emlékeztem, hogy mikor tavaly egy fatörzs megnyomorította a lábát, a tekintetes úr saját költségén küldte be kórházba Kolozsvárra.

A kulcsárné arcza halvány lett a rémülettől.

— És mondja, lelkem, csakugyan igaz volt? Csakugyan elpusztították azokat a derék, jó magyar embereket?

Az oláh asszony búsan intett fejével.

— Mikor láttam, hogy mindennek vége, a kis leánykát, az én drága kis Rózsikámat kezdtem keresni. Szobájában feküdt kis ágyacskájában, az ablakon betóduló füsttől elájult. Legyen áldott az Úristen, ki elvette erre a szörnyű időre a gyermek emlékezetét. Ájultan feküdt, mit se sejtve szülői szörnyű sorsáról és arról, hogy ez a rémes éjszaka teljesen árvává tette.

— Én karomra fogtam a gyermeket és a kerten keresztül rohantam ki vele, — folytatta az oláh asszony. — A faluba nem mertem menni, mert féltem, hogy az ártatlan gyermek is áldozatul esik szülői után. Mezőn, réten barangoltam, míg végre...

Kimerülten hajtotta le újra fejét, a kulcsárné egy pohár tejet nyújtott neki, aztán folytatta:

— Míg végre egy nagy sereg magyar katona

között találtam magamat. Az egyik tiszt úr odajött hozzám és megkérdezte, hogy mit akarok és hová viszem ezt a szegény gyermeket? Elmondtam neki híven mindent. A körültem álló magyar katonák arcza lángolt a felháborodástól és haragtól. A tiszt úr pedig intett, hogy kövessem és sátorából enni-

inni valót hozatott számunkra. A gyermek lassanként magához tért, de ez talán még rosszabb volt, mert amint eszmélete visszatért, rögtön szülőit kereste és keservesen sírt utánuk. A tiszt úr gyöngéden ölébe vette a gyermeket, vigasztalta, simogatta, aztán külön hívott engem és egy leve-

let adott át, hogy a gyermekkel együtt vigyem el az ő feleségének, a Dercsényi-kastélyba.

— Tudtam, hogy ez a nemeslelkű tiszt csak a méltóságos gróf úr lehetett, — szólt közbe a kulcsárné.

— Pénzt is adott, hogy az úton ne kelljen szükséget szenvednünk. A pénzt azonban egy német csapat elrabolta tőlem. Szörnyű nélkülözések közt tettem meg az utat. Amit koldulással tudtam szerezni, azt a kis Rózsikának adtam, hogy el ne pusztuljon az úton. Így is oda van a kimerültségtől. No de nem panaszkodom, mert a gróf úr levelét meg tudtam őrizni és remélem, hogy a méltóságos asszony a kis árvát nem löki ki hátlékából.

— Kilökní, — szólt felháborodva a kulcsárné — no látszik magán, lelkem, hogy idegen ezen a vidéken, mert különben nem beszélne ilyet. Az egész vidéken híre van ám a grófné jóságának és nemeslelkűségének, de különben majd meglátja maga.

Ebben a pillanatban kocsi gördült be az udvarra.

A kulcsárné felkiáltott:

— A méltóságos asszony hazajött. Jöjjön, jó asszony, majd hozzá vezetem!

A kis Rózsika is kinyitotta a szemét, halk síró hangon hívta dadáját, aztán remegő kezével megfogta az oláh asszony kezét, mintha sohasem akarná magától elbocsátani.

— Ne félj, szívecském, — biztatta az asszony — ne félj semmit, jó emberek közt vagyunk.

IV.

A grófné mély megindulással olvasta végig férje levelét és megmutatta Ádámnak is.

— Édes apád azt írja, hogy fogadjam gyermekemnek a kis árvát és te mit szólsz hozzá, Ádám?

— Hogy szívem egész melegével fogom szeretni kis hugomat.

Rózsika lassankint kezdett magához térni, erősödni. Igaz, hogy mindennap tudakozódott szülői után és egyre türelmetlenebbül sürgette, hogy mikor jönnek már szülei utána? De Anna grófné szelid, szerető szava mindig lecsillapította és Rózsika türelmesen várt tovább.

A derék oláh asszonyt sem eresztették el a kastélyból. Itt maradt Rózsikája mellett, kit úgy szeretett, mintha tulajdon gyermeke lett volna.

Ádám pedig kimondhatatlan gyöngédséggel közeledett a kis árvához. A nemeslelkű fiú úgy érezte, hogy a sors szörnyű csapásaiért szeretettel,

finomsággal kell kárpótolnia a gyermekeket. Gyakran sétált vele a kertben, szép tündérmeséket mondva neki. Rózsika nagy figyelemmel hallgatta, de a végén rendesen elszomorodott:

— Ilyen szép meséket mondott nekem esténként az anyuskám. Mikor jön már ide utánam anyuska meg apuska?

Ádám egy perczig komolyan, elgondolkozva maga elé, majd így szólt:

— Rózsika, kis hugoskám, a te anyuskád, meg apuskád messzi, messzi elutazott oda, ahol nincs baj, nincs bánat, nincs szomorúság, ahová majd mi is mindnyájan eljutunk. Légy jó kis leány, imádkozzál apuskáért, anyuskáért és szeress minket oly igazán, mint amilyen szeretettel, mi zárunk a szívünkre.

A gyermek kitágult nagy szemmel, rémülten bámult egy perczig Ádámra, aztán hirtelen heves zokogásban tört ki:

— Hát nem jön vissza sem apuska, sem anyuska?

— Majd mi megyünk el ő hozzájuk, — mondta Ádám komolyan.

— Mikor?

— Majd később, ha a jó Isten úgy akarja.

— De igazán elmegyünk?

— Igazán.

— És addig? — mondta a gyermek fuldokolva a sirástól.

Anna grófné, ki eddig a gyermekek háta mögött állt, hirtelen előlépett:

— Addig én leszek az édes anyád, a katona bácsi, aki ide küldött, édes apád és Ádám a testvéred. Jó lesz így, gyermekem?

— Anyám, édes jó anyuskám, — mondta Rózsika és könnyes arcát odatemette a grófné ölébe.

Dercsényiné szeliden, szeretettel simogatta a gyermek szőke fürteit, aztán egyik kezét Ádámnak, másikat Rózsikának nyujtva, szép lassan megindultak a kert árnyékos útjain.

Mikor már mindnyájan eltűntek, az oláh asszony, Rózsika dajkája lépett elő az egyik fa mögül.

— Az úr Isten hatalma, ereje és jósága végzetlen, — mondta csöndesen fohászkodva. — Ime szülőt, testvért, otthont adott az árva gyermeknek. Az emberi jóság begyógyítja azt a szörnyű sebet, mit az emberi gonoszság ejtett.

V.

Ebben az időben a magyar sereget már egészen körülvette az ellenség.

Két óriás hadsereg rontott rá. Mint ahogy az óriás kigyó tekergőzik áldozata teste körül, hogy szörnyű gyűrűivel összeroppantsa zsákmányát, úgy vette körül az orosz és az osztrák sereg a szabadságharcz vitéz katonáit.

E mellett még csapás csapás után sujtott le reánk. Damjanics eltörte a lábát és a hősök hőse nem vezethette a híres vörössipkás katonákat. Ágyba került, mikor a legnagyobb szükség lett volna rája. Dembinszky három napot késett s serege már nem bírta a fővezéréhez csatlakozni, egyik hadtestet elvágták a másiktól.

Minden hiába, a keserűség kelyhe előttünk állt s azt ki kellett ürítenünk.

A nagysarlói, szolnoki, piski-i csaták emléke még fennen dobogtatta a magyar szívét, de mit tehetett volna, mikor a szörnyű, északi rém teljes szörnyűségével reáfeküdt.

Bem a szerencsétlen segesvári csatatéren megsebesült és lebukott lováról. A nagy orosz sereg, mint sötét felleg feküdt a magyar táborra. A csatát elvesztettük.

A sors könyvében így volt megírva. Szenvednünk kellett!

És ebben a szerencsétlen segesvári csatában esett el a legnagyobb magyar költő, Petőfi Sándor. Úgy halt meg, amint prófétai lélekkel megjövendölte. Holttestén fújó paripák száguldottak át, csak-hogy, fájdalom, nem a kivívott diadalra.

Holttestét nem találták meg soha. Közös sírba került a többi katonával. A magyar nemzet sokáig kereste, sokáig kutatta, de nem bírt holttestére ráakadni. Talán jobb is így. Sírhalma lett egész Magyarország és koszorúja minden mezei, erdei virág.

A költő teste porrá lett, de lelke halhatatlan és örökszép verseit dalolni, szavalni fogják, míg magyar szó hangzik a Duna és Tisza között.

A költő ott aludta örök álmát a többi hőssel, a magyar tábor pedig menekült, amerre tudott. Még mindig remélték, hogy valahogy összeverődve folytatni fogják a szent harczot. E közben hallották meg, hogy a fővezér Világosnál letette a fegyvert.

Gyászos nap, melynél szomorúbb kevés van a magyar nemzet történetében.

A zsarnokság megkezdte irtó, pusztító, bosszú-

álló munkáját. Az ifjú uralkodó nevében vérszagra éhes vadállatok ítétek a szerencsétlen, leigázott Magyarország fölött. Hiszen ismeritek Haynau nevét. Tulajdon bajtársai utálták, megvetették. A szabad Anglia büszke lakói szidalommal illették pár év múlva, mikor közibük ment. Ezt a büszke, igazságszerető, egyeneslelkű népet mélyen felháborította az a vadállati kegyetlenség, melylyel ez a bosszúért lihegő ember a magyar vért ontatta.

És ezt a szörnyeteget nevezték ki Magyarország korlátlan hatalmú paracsnokának.

Mintha csak a sivatag tigrisére bízták volna a paracsnokságot. A tigrisre, mely nem bír jólakni vérrel, mindig újra és újra ontja azt, ha alkalma és módja van hozzá.

Haynaunak adtak hozzá elég módot és alkalmat és az embertelen szörnyeteg mindent megtett, hogy csapás csapást, gyász gyászt kövessen.

Magyarországon ebben az esztendőben az asszonyok majdnem mind feketében jártak.

Mindenkinek volt kit gyászolni. Ki apját, ki testvérét, ki férjét siratta s azonfelül meg a legnagyobb, legszentebb halottat: a hazát.

Legjobb, legnemesebb honfiaink bebörtönözve sínylődtek. Akasztófa alá vagy golyó elé állították őket.

Rémület, siralom, kétségbeesés mindenütt.
Dercsényi gróf is Haynau kezébe került.

Anna grófné ájultan esett össze, mikor a gyászos
hírt meghallotta.

— Férjem el van veszve, — zokogott kétségbeesetten a szerencsétlen asszony. — Az a szörnyeteg nem fogja kímélni őt, mint ahogy nem kímélte a többi igaz, becsületes magyar hazafit sem.

— Térj magadhoz, drága jó, édes anyám, — kérlelte Ádám remegő hangon, — erőseknek kell lennünk, hogy mindent megtehessünk megmentésére.

— Igazad van, — felelt Dercsényiné fölemelve fejét. — Nem szabad összeroskadnom, míg csak egy kis reménysugár ragyog előttünk. De mit tegyünk, kihez forduljunk? Rokonaink mind résztvettek a szabadságharcban és épen olyan szerencsétlen, földönfutó koldusokká váltak, mint a milyenek mi vagyunk. Haynauhoz menjek kegyelmet könyörögni? Ahhoz a szörnyeteghez, aki korbáccsal verette meg a gyászruhás magyar honleányokat s aki bizonyára örülne, ha kín-szenvedésünket látná...

— Nem, — mondta Ádám elszántan, — ehhez a vérszomjas vadállathoz hiába mennénk. Valami mást kell kigondolnunk.

— De mit, de mit? Én úgy érzem, hogy a kétségbeesés szélén állunk.

— Nem, drága, jó anyám, ne beszélj így...

— Igazad van, nem szabad elcsüggednünk. Jer,

gyermekem, írjunk levelet szegény apádnak. Talán kezéhez tudjuk juttatni vigasztaló, szerető sorainkat.

Mikor a folyosóra kimentek, észrevették, hogy a kis Rózsika szobája nyitva van. A gyermek ott térdepelt a szoba közepén és hangosan imádkozott:

— Édes, jó apuskám, édes, jó anyuskám, kérjétek meg a jó Istent ott fent az égben, hogy bocsássa haza a bácsit, mert a szegény jó néni mindig sír és Ádám is egész éjjel zokog, jól hallom a falon keresztül. Édes, jó apuskám, anyuskám, nekem senkim sincs a földön és én, mióta elköltöztetek, mindig jól viseltem magam, hogy szomorúságot ne okozzak nektek, ha reám néztek az égből.

Anna grófné eltakarta az arcát és úgy zokogott, hogy a gyermek meg ne hallja:

— Hallod, Ádám, hallod?

— Hallottam, édes, jó anyám, az ártatlan gyermek szava, ki nek te anyja lettél anyja helyett, bizonyára fel fog jutni az Úr trónjának zsámo-lyához.

VI.

Október hatodika!

Sötét, nehéz felhő ül az égen, egészen beborul a szemhatár. Egy-egy villám cikázik át az égbolton, egy-egy pillanatra megvilágítva a világtörténet leggyászosabb, legszörnyűbb napját.

Olyan borzalmas nap ez, hogy még emlékére is megáll a szívünk dobogása, szemünk homályos lesz a könnyektől és testünk minden porcikája remeg a fájdalomtól.

Hát még akik átérték e rémes napot!

Ott vergődött a porban az egész nemzet, imádkozni se bírt, lelkébe fullasztotta az imádság szavát a sötét kétségbeesés. Csak egy mondat tört fel a gyászba borított nemzet ajkán: Isten! Igazságos Isten, hol vagy?

Ne féljetek, ti igaz, ti jó, ti szerencsétlen emberek. Az Úr lát mindent, tud mindent és ítélni fog, sujtani fog, ha eljön a napja. Hősök kardja, vértanúk vére váltotta meg Magyarországot. Az Úr

igazságot szolgáltat, de az ő igazságai nem máról-holnapra valók. Hiszen a zsoltár is így szól:

„Ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapnak az ő elmulása és egy éjnek rövid vigyázása.“ Az Isten nem siet, de nem is késik.

Hallotta ő bizonyára, jól hallotta a gyászba borult ország kétségbeesett zokogását és az ő bölcsesége úgy akarta, hogy vértanúk véréből fakadjon majd a szabadság rózsafája.

De mégis, bár már kijutottunk a sötét éjszakából, még ma is kínos fájdalomban szorul össze a szívünk, ha erre a szörnyű napra gondolunk, melyet a zsarnokság véres keze hozott reánk.

Október hatodika!

Ezen a fekete napon lőtték főbe Batthyányi Lajost, Magyarország miniszterelnökét és ezen a napon szenvedett bitófán, vagy golyó által halált Aradon, a szabadságharcz tizenhárom hős tábornoka.

Vértanúk voltak ők mindnyájan, kik hazájuk szabadságáért szenvedték el a vértanú-halált. Meg akart gyalázní bennünket az ellenség, pedig csak egy szent emlékkal tett gazdagabbá bennünket.

Kossuth Lajos maga mondta, hogy Arad a magyar Golgotha.

És mi érezzük, hogy úgy van, amint Kossuth Lajos mondta.

Az aradi várban sínylődött Dercsényi Pál gróf. A csatateren súlyos sebet kapott. Haynau megparancsolta, hogy gondosan ápolják. Nem akarta, semmi áron nem akarta, hogy a kapott

sebben, nyugodtan, ágyában haljon meg. A tigrisnek vér kellett, magyar vér.

Dercsényi grófot meggyógyították és tudatták vele, hogy meg kell jelennie a hadbíróság előtt,

melyet csak vésztörvényszéknek hívtak az országban.

Igen, mert a bírákban nem volt se lelkiismeret, se igazságosság. Ők csak Haynau eszközei voltak. Úgy ítélték, amint az embertelen szörnyeteg nekik parancsolta.

Dercsényi Pál nyugodt, határozott léptekkel ment bírái elé.

Ő tudta, mi vár reá és fölemelt fővel fogadta végzetét.

És jól sejtett: a halálos ítéletet kimondták reá és még tíz társára.

A bűnük az volt, hogy nagyon szerették hazájukat.

Megkérdezték tőlük, hogy van-e még valami kívánságuk?

Dercsényi csak feleségének és fiának akart írni. Ezt megengedték neki és ezzel mind a tíz magyar hőst visszavezették börtönébe, mely ettől a percztől fogva siralomházzá lett.

A halálos ítéletet pedig föl vitték Haynauhoz, hogy írja alá. Haynau éppen a tollat fogta, mikor egyik öreg bajtársa, Freizing Leó tábornok nyitott be a szobába.

— Bécsből jövök, — kezdte a tábornok a szokásos üdvözetek után. — Elmondtam a csá-

szárnak, hogy ez a folytonos öldöklés és vérengzés semmiképpen se méltó hozzánk, egész Európában sikerült megutáltatnunk az osztrák nevet. A császár életfogytig tartó börtönre kívánja átváltoztatni a tíz magyar halálos ítéletét.

Haynau arca vérvörös lett dühében.

— Hogyan, te... Freizing Leó, a vitéz osztrák katonatiszt, annyira meg tudtál feledkezni magadról, katonai becsületedről, hogy könyörögni mentél a császárhoz ezeknek a Kossuth-kutyáknak az életéért?

— Tábornok úr, — mondta Freizing katonás merevséggel, — a mi jó barátságunknak vége s kérem hát, hogy ha kérdést intéz hozzám, tegye ezt a szokásos formák között.

Haynau dühös kaczagásban tört ki.

— Tehát bátor vagyok tábornok úrtól újra megkérdezni, amit az imént jó barátomtól kérdeztem?

— Mindenekelőtt, — kezdte Freizing — bátor vagyok önt figyelmeztetni, hogy tetteimről nem tartozom önnek beszámolni. De jól van, mivel úgy kívánja, válaszolok kérdésére. Igenis, én elmentem a trón zsámolyához és elmondtam az uralkodónak, hogy az ön vad bosszúja és kegyetlensége minden jobb érzésű embert felháborít. Ön oly kegyetlenül bánt a magyarokkal...

— A lázadó kutyákkal, — vágott közbe Haynau dühösen.

— Hagyjuk ezt, tábornok úr, erről majd a jövődő fog ítéletet mondani. Mi katonák vagyunk, kik követjük urunk parancsát, mert ez a kötelességünk. Katonák vagyunk, tábornok úr, de nem hóhérok.

— Mit akar ezzel mondani? — kiáltá Haynau és szeme szikrát szórt féktelen indulatában.

— Ön ért engem, tábornok úr és semmi szükség sincs arra, hogy magyarázgassam szavaim értelmét. Ismétlem: katonák vagyunk és nem hóhérok. Míg a csatamezőn harcolunk, addig bizonyára Freizing tábornok senkitől se fogja kérdeni, hogy mire való a kard az oldalán? De ha a harcnak már vége, ha a szerencsétlen ellenség megalázva a porban fekszik, én nem megyek oda a haldoklót rugdosni, gyalázni, bántalmakkal illetni. Katonák vagyunk, akik verekedtünk magunkhoz illő katonákkal. Hogy ki részén volt az igazság, azt majd döntse el a történelem, arra nekem semmi gondom, de az oktalan mészárlás, az embervér oktalan, kegyetlen kiontása: ez már hóhérmunka, tábornok úr. És szívem mélyéből örülök, ha a kezemre nézek, mert osztottam és kaptam sebe-

ket, mikor kemény tusában álltam férfiakkal, de hősök vére nem piroslik rajta.

Ezzel sarkon fordult és gyorsan távozott.

Haynau valósággal tájtékozott dühében, mikor egyedül maradt. Tíz évet adott volna életéből, ha mégis kivégeztetheti a magyar foglyokat, de a császár parancsa ellen mégse merte megtenni a dolgot.

VII.

Pár nap mulva már Anna grófné és fia is megtudták, hogy Dercsényi Pál grófot életfogytiglan tartó börtönre ítélték. A foglyot már el is szállították Kufstein várába.

Maga a gróf írta ezt mind meg nekik szerető, férfias hangon. Kérte feleségét és fiát, hogy ne csüggedjenek és ne adják át magukat a kétségbeesésnek. A levél rövid volt, a foglyoknak nem volt szabad hosszú levelet írni.

Anna grófné hangos zokogásban tört ki és a fia vállára borult, Ádám is sírt és a kis Rózsika ijedten kérdezte:

— Mi történt a jó bácsikával? Meghalt?

Dercsényiné hirtelen letörölte könnyeit és térdre roskadt.

— Nem, gyermekem, nem halt meg és bármilyen szomorú napok jőjenek is reánk, adjunk hálát az Istennek, hogy még életben van.

Ádám is imádkozott. A kétségbeesést bizalom és nyugodtság váltotta fel. Hiszen akármilyen szomorú is sorsuk, de nem reménytelen és eszébe jutottak édes apja szavai, miket a bucsúzás estéjén mondott neki: nem szabad azt hinnedek, hogy a mi leveretésünk a haza bukása volna. Mi meghalhatunk, de a haza élni fog örökké, míg odafent Isten napja ragyog le a földre. Ha győzni talál a zsarnokság, győzelme csak pillanatnyi, a magyar nemzet jövője pedig örökkévaló. Az Úr negyven évig vándoroltatta Izrael népét a pusztában, de végre mégis nekik adta Kanaánt.

— Úgy van, — mondá Ádám édes anyjához fordulva, — a mi szenvedésünk az ára a magyar nép szabadságának, boldogságának és függetlenségének. Anyám, édes jó anyám, én Istenbe vetett rendíthetetlen bizalommal várom a jövőt, mely visszaadja nekünk édes apánkat és a haza szabadságát.

Anna grófné magához ölelte Ádámot, míg a kis Rózsi szelid szeretettel simult hozzájuk.

VIII.

A gyászba borult Magyarországra mintha nem akart volna többet felvirradni. A győztes zsarnokság kivégezte és bebörtönözte legjobbainkat és száműzetésbe kergette a legnagyobb hazafit, Kossuth Lajost. Sötét felhők borították az eget mindenütt és az emberek epekedve, mindinkább gyöngülő reménységgel várták a hajnal megváltó csillagját, de évekig mindhiába.

A kegyetlen bosszúszomjnak nem volt elég a vérpad és a börtön, egészen el akarta temetni a mi szerencsétlen hazánkat.

Ezeréves alkotmányunkat eltörölték és Bécsben elhatározták, hogy a magyar nemzetet kitörlik az élő nemzetek sorából.

Magyar fiúk, magyar leányok, kik szívetek minden melegségével, lelketek minden erejével szeretitek hazátokat: el tudjátok-e képzelni, hogy szenvedhetett akkor minden ember, kinek ereiben magyar vér folyt?

Ti, akik lelkesedtek, ha hazánk dicső történelmének lapjait forgatjátok, kiknek arczán a hazaszeretet tüze lobog, ha Hunyadi Mátyásról, Bocskayról, Bethlenről, Rákóczi Ferenczről, Kossuth Lajosról és Petőfiről beszélnek: bizonyára elszorult szívvel halljátok, hogy volt egy idő, mikor a magyarnak nem volt szabad magyarnak lenni tulajdon hazájában, mikor csak titokban gyászolhatta meg vértanúit, kik a hazáért veszték el, vagy a börtönben sínylődtek. Ti, akiket az iskola is folyton hazaszeretetre buzdít, talán el sem bírjátok képzelni, hogy azokban a gyászos napokban, a döllyfős zsarnokság még az iskolákat is ellenőrizte. Még aki szülőiteken kívül legközelebb áll hozzátok, tanítótoknak sem lehetett nyíltan beszélni veletek. Osztrák kémek vették körül az iskolát, a családot és jaj volt annak, akit ezek a lelkiismeretlen, gonosz emberek feladtak! A bosszút lihegő zsarnokság néha örökre elszakította őket családjuktól s megfosztotta szabadságuktól, egy szó, egy könny miatt, amelylyel szerencsétlen hazájuk sorsát panaszolták, vagy siratták.

Magyar ember ezekben a gyászos napokban visszavonult házába és titokban készülődött a jobb napokra. Mindenkinek volt gyászolni, siratni valója. Ilyenkor az ember egyedül szeret lenni.

A Dercsényi-kastély is néma és elhagyatott volt.

A grófné nem ment sehová, csak a templomba. Itt azonban mindig pontosan megjelent. A falusi emberek résztvevő, bánatos szívvel nézték, amint

talpig gyászban, Ádámot és Rózsikát kézen fogva vezetve belépett a templomba. Itt rögtön áhítatos imába merült. Ádám és Rózsika is buzgón kérte a Mindenhatót, hogy vezérelje vissza közéjük apjukat. A falu népének imádsága is ezért szállt az égbe. Hiszen Dercsényiék mindenki egyaránt szerette s a börtönben sínylődő hazafi sorsa gyakran könnyekre fakasztotta a jó embereket.

Anna grófné lesujtott szívének némi vigasztalásul szolgált ez a nagy szeretet és tisztelet.

Ádámot is gyakran megszólították a falusi emberek. Tisztelettel, szeretettel tudakozódtak a méltóságos gróf úr felől. Mi hír jött róla? Nem vesztette-e el a börtönben drága egészségét? Nincs-e valami remény a kiszabadulásra? Ádám ilyenkor mindig elmondta, hogy Istennek hála, édes apja egészséges, megnyugtató sorokat is írt nekik, igaz, hogy röviden, mert Kufstein várában nem engedik meg a hosszú levelezést. S a rövid sorokat is előbb mindig elolvassák, mielőtt tovább küldenék. De legalább annyit mégis tudnak a levelekből, hogy édes apja egészséges és nem adta magát a kétségbeesésnek, sőt őket is bizalomra, kitartásra inti.

— Istenem, Istenem, — sóhajtott a bíró — hogy egy ilyen embernek börtönben kelt sínylődnie. Hogy a méltóságos asszonynak, aki annyi könnyet

letörölt, így kell szenvednie. De nem maradhat ez így, hiszen él még a magyarok Istene!

— Él! Él! — zúgott Ádám agyában is a hívő bizalom szava. — Édes apám mondta, hogy nem szabad elcsüggednünk, ki fog még derülni fölöttünk az ég.

És törhetetlen hittel, Isten jóságába, igazságosságába vetett hittel várták a hajnal hasadását.

De még sokáig kellett várni. Nehéz esztendőök multak el egymásután és a Dercsényi-család még mindig egyedül volt. Hiányzott közülök a családfő, az apa, mindnyájuk lelke, ereje és büszkesége. Sokszor, ha az ebédnél ültek, a legjobb falatot félretették tányérjukon, a szegény fogolyra gondoltak és az jutott eszükbe, mint fogyasztja el most a bús rab, magános ebédjét a börtönben. Erre a gondolatra könnyes lett a szemük és összeszorult a szívök.

Hát még a hosszú fekete éjszakák. A fehér vánkos rendesen nedves volt reggel a forró könnyektől, amelyek mind a szegény, szenvedő rabért folytak.

Pedig Dercsényi mindig bízatta őket. Megírta, hogy nincs rossz dolga és egészséges, de a család jól sejtette, hogy csak a gyászbaborultakat akarja vigasztalni leveleivel.

Egy délután vendég érkezett a Dercsényi-

kastélyba. Ezekben a szomorú napokban nagy ritkaság volt a vendég. Kinek lett volna kedve mulatni, társaságba menni? A Dercsényi-kastély, mely hajdan oly zajos és látogatott volt, most

egyáltalában nem látott semmiféle idegent a falai között.

És mégis egyszer csak kocsizörgés verte föl az udvar csöndjét. A kocsiból egy előkelő, szép

úri nő szállt ki és bár kissé idegen kiejtéssel, de magyarul tudakozódott Dercsényi grófné után.

Az inas fölvezette az idegen nőt az erkélyre. Amint Anna grófné vendégét meglátta, kitárt karokkal ment felé és szeretettel megölelte.

— Édes, drága, jó Annám, — mondta az idegen nő, — mennyire örülök, hogy láthatlak.

Dercsényiné bámulva nézett az idegen nőre:

— Kedves Gizellám, te magyarul beszélsz? Hogyan és mikor tanultad meg a mi nyelvünket? Gizella nevetett.

— Tudtam, hogy csodálkozni fogsz, no de beszélek én még neked ennél sokkal csodálatosabb dolgokat is. Különben mondd csak, édesem, jól beszélem a magyar nyelvet?

— Egy kis idegenszerűség még van a hangsúlyozásban, de hát ez majd elmulik.

— Igen-igen, én tudom, hogy el fog mulni, — lelkesedett Gizella. — Hanem te, édes Annám, még mindig talpig feketében vagy?

— A mi egünk még nem derül, Gizella. Férjem örökös fogságban van. Ami pedig a mi szegény hazánkat, a boldogtalan Magyarországot illeti . . .

A vendég szeme tele lett könnyel és gyöngéden megölelte Dercsényinét:

— Mindent tudok, Anna, mindent!

— Honnan tudhatnád te mindezeket, Gizella? Hiszen te messze-messze lakol innen, a szép Bajorországban. Odáig már nem hallik el a mi szívünknek a zokogása.

— Nagyon csalódom, kedves Annám, egész Európa ismeri sorsotokat. Tudja, hogy milyen hősök voltak a magyar férfiak a csatákban s hogy milyen hősök a magyar asszonyok most a tűrésben. Különben is én pár hónap óta már nem lakom Bajorországban, Bécsbe költöztem.

— Bécsbe? — szólt Anna grófné és keserű megvetés látszott arcán.

— Vigyázz, Anna, vigyázz, — mondta az idegen nő halkán, — Bécsben lakik ám valaki, a ki szívének egész szeretetével vonzódik felétek, magyarok felé. De csitt, jön valaki!

— Ez az én Ádám fiam!

Ádám illedelmesen kezet csókolt, az idegen nő pedig gyöngéden megsimogatta a fiú fejét:

— Én pedig édes anyádnak jó barátnéja vagyok, Ádám. Talán már hallottál is valaha valamit beszélni Sturm Gizelláról? Mikor szülőid egyszer Bajorországban jártak: nagyon összebarátkoztunk. Aztán, mikor te még egészen piczi gyermek voltál, itt jártam Magyarországon, három hónapig voltam a Dercsényi-kastély vendége és ez alatt az idő alatt

úgy megszerettem a magyar népet, hogy mindig vágytam közétek.

— Hogy kerültél Bécsbe? — kérdezte Dercsényiné.

— Mindjárt elmondom. Azt mindnyájan tudjátok, hogy az osztrák császár pár hónappal ezelőtt feleségül vette Wittelsbach Erzsébet bajor hercegisasszonyt. A hercegnő felszólított engem, hogy kövessem Bécsbe és most az ifjú császárné mellé vagyok rendelve, mint udvarhölgy.

Dercsényiné sóhajtott, Ádám komoran nézett maga elé. Az uralkodóház öröméhez abban az időben semmi köze sem volt a magyar népnek, mint-hogy Bécsben se törődtek semmit a magyarok bánatával és gyászával.

Az udvarhölgy közelebb húzta székét és gyöngéden megfogta Dercsényiné kezét.

— Értem, hogy mit jelent hallgatásod. Tudom, hogy sok igazságtalanság és méltatlanság történt veletek. De ha a felséges asszonyt úgy ismernéd, mint én, nem néznél ilyen szemmel magad elé. Az uralkodó neje, szívének melegével, lelkének szeretetével csügg a szenvedő, gyászbaborult Magyarországon. A császárné még nagyon fiatal, de a szeme éles és lelke átlát a kétszínűségen és hazugságon. Nem szereti a hiú, pompázó Bécsset, ellenben

forró szívvel vágyódik a magyarok közé, kikről mindig csak rosszat beszélnek neki. Hiába minden! A felséges asszony szíve a szenvedőkkel van. Hallgass reám, Anna! Én azt mondom neked, hogy

ez az asszony, akinek szépségénél csak jósa-
ga nagyobb, fogja kibékíteni az uralkodót a magyar
néppel!

Ádám kipirúlt arczezal, dobogó szívvel hall-
gatta az udvarhölgy beszédét, ki tovább folytatta:

— Mindenáron magyarul akart tanulni. Én

is résztvettem az órákon. Csakhogy a felséges asszony sokkal jobban beszéli a magyar nyelvet, mint én. Ő jól hallja és érti a ti szívetek panaszos dobogását és higyjétek el nekem, hozzá hasonló lélek még nem járt itt a földön.

Egy perczig csönd volt a szobában, mintha mindenki a saját gondolatával tépelődne. Aztán Ádám hirtelen felállt, egy nagy elhatározás fogamzott meg a lelkében.

— Édes jó néni, én fölmegek Bécsbe, oda térdelek ennek a nemes, ennek az angyali asszonynak a lába elé és megkérem, hogy adja vissza nekünk édes apámat.

Anna grófné és Sturm Gizella bámulva nézték a fiú lángoló arcát. A vakmerő terv annyira meglepte őket, hogy pár perczig szólni se mertek. Aztán Dercsényiné hangos zokogásban tört ki, Gizella oda lépett a fiúhoz és homlokon csókolta:

— Ezt a gondolatot a jó Isten súgta neked, fiam. Én majd módját ejtem, hogy beszélhess a felséges asszonynyal s ha meg bírod nyerni részvétét, akkor apád börtönének ajtaja hamar kinyílik. Nem tanítalak semmire, a szívednek kell megsúgni, hogy mit mondj, ha majd a császárnéval állsz szemben.

Dercsényiné remegve zárta szívére a fiát,

Ádám szeméből is nehéz könnycseppek folytak alá. A hirtelen elszántság, a vakmerő terv után jött a félelem és izgalom érzése. Reszketett egész teste . . . Édes apjának sorsa az ő kezében van.

— Oh, adj erőt nekem, mindenható Isten! —
könyörgött halkán Ádám, majd az udvarhölgyhöz fordult:

— Én csak attól félek, hogy ha ott állok a felséges asszony előtt, egy szót se tudok majd mondani, könnybe fúl a hangom.

— Édes fiam, — felelte halkán Gizella, — az uralkodó hitvese angyal. Ő bizonyára meg fogja érteni a könnyek beszédét. Azokét a könnyekét, melyeket egy gyermek hullat szenvedő édes apjáért.

IX.

Dercsényi Ádám úgy járt Bécsben, mint az álomlátó. Nem látott ő semmit a hivalgó nagyváros pompázó fényéből. Előtte, mellette, mögötte emberek rohantak a dolguk után, Ádám csak a kufsteini vár szomorú, vasrácsos ablakára gondolt, melyen belül az ő édes apja gyötrődik és sóvárog hazája és családja után.

— Istenem, Istenem, — fohászkodott magában.
— Adj erőt, hogy szavakat találjak majd, ha a fölséges asszony előtt állok. De mi lesz velem, ha a könnyen elfojtja szavamat?

Szörnyű félelem és aggodalom fogta el. Néha úgy vert a szive, hogy mind a két kezét mellére szorította. Csak akkor nyugodott meg kissé, mikor udvarhölgy szavára gondolt.

— A császárné angyal és megérti a könnyek beszédét is.

Éppen ezzel erősítgette magát, mikor Sturm Gizella belépett hozzá.

— Nos, Ádám, mehetünk. A felséges asszonynak megmondtam, hogy egy magyar kis fiú óhajtja elmondani panaszát. A mi drága, jó úrnőnk mindjárt megindul, mihelyt szenvedésről hall beszélni és megparancsolta, hogy vezesselek hozzá. Ilyenkor a Burg nagy kertjében szokott sétálni. Egyenesen odaviszlek és ott Isten szabad ege alatt mondhatod el panaszodat, kérésedet. Ne félj, ne reszkess, a világ legjobb szívű teremtmése fog majd reád hallgatni.

Ádám erőt vett nagy felidulásán és követte a bárónét. A palota előtt már kocsi ^{várt} reájuk és egyenesen a Burgba, a bécsi császári lakhoz hattak.

Az udvarhölgy egy hosszú fehér termen keresztül vezette Ádámot, aztán kinyitott egy kis ajtót és lent voltak a kertben.

Ádám még körül se nézhetett a pompázó fák között, mikor egy hófehér ruhába öltözött, magas, karcsú nő állt meg vele szemben.

A fiatal nő arczáról csakúgy tündökölt a ragyogó szépség és jóság. Szelid szeme szeretettel nézte a halvány gyermeket. Ádámnak hirtelen nagyot dobbant a szíve. Megérezte, hogy ki ez a fiatal, szelid arcú nő, kinek homlokáról sugárzik a fejedelmi méltóság.

— Felséges királyné, — mondta hirtelen és
térdre roskadt.

— Császárné, — súgta rémülten az udvarhölgy
Ádámnak.

A felséges asszony meghallotta az udvarhölgy halk hangját és mosolyogva intett felé:

— Hagyja, kedves báróné, magyar fiú beszél most hozzám, én pedig Magyarországnak királynéja leszek.

És Ádámnak, amint felnézett a felséges asszony tündöklő arczára, boldog reménység fogta el a szívét. Ime az uralkodó hitvese a bécsi Burgban is magyar királynénak érzi magát. És bizonyára az is volt ő már akkor is. Bár gyönyörű fejét még nem érinté a szent korona, ő már miénk volt teljesen, mert nagy szívének egész szeretetével szeretett bennünket.

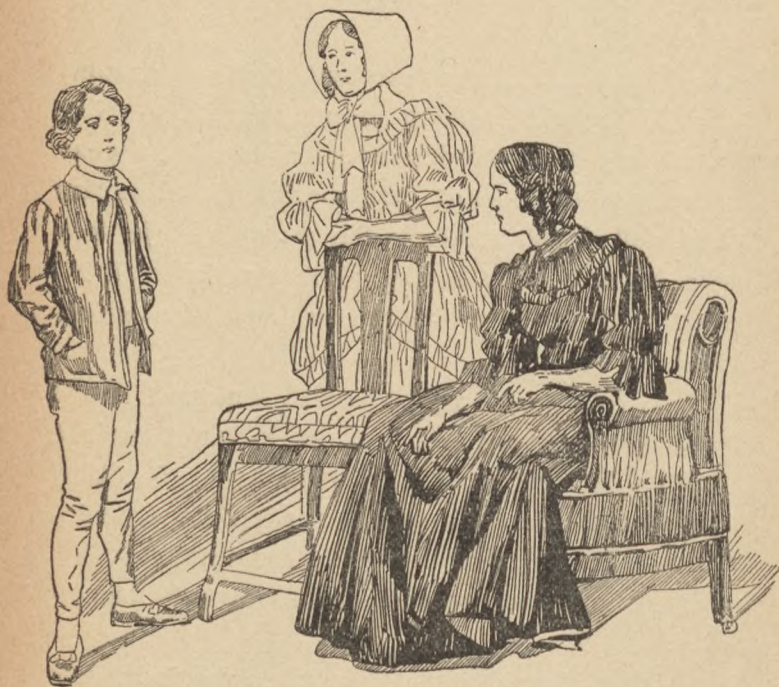
— Keljen föl, gyermekem! — mondta szelid hangon a térdeplő Ádámnak és hófehér kezét a térdeplő fiú felé nyújtotta. Ádám remegő ajkkal csókolta meg azt a jóságos fehér kezét, mely mindig csak jót tett, mindig csak áldást osztott.

— Beszéljen, gyermekem — folytatta bátorítólag.

Ádám fölemelte a fejét és bár a megindulástól remegett a hangja, mégis bátran kezdett beszélni:

— Felséges asszonyom, édes apám szabadságáért jöttem könyörögni. Édes apám Dercsényi Béla, a szabadságharcz katonája volt s most e miatt sínylődik a kufsteini várban évek óta. És ha

felséged szive meg nem könyörül a mi szenvedésünkön, sínylődni fog egész életében, mert hiszen az ítélet holtig tartó rabságra szól. Fölséges

asszonyom, az én szegény édes anyám keserűségtől és fájdalomtól elkinzott szívét is magammal hoztam ide, ebbe a nagy, ebbe az idegen városba. Úgy érzem, hogy ez a szegény, szenvedő szív itt

vonaglik mellettem a porban, várva, hogy élet vagy halál lesz a sorsa ?

A kitörő könnyek miatt nem bírta tovább folytatni beszédét, de a felséges asszony nagyon jól értette a könnyek szavát.

— Nyugodjék meg, gyermekem és nyugtassa meg édes anyjának a szívét. Fogságban levő édes apja mellett majd beszélek a magyar királylyal.

A szenvedés könnyeit egyszerre fölszárította a lelkesedés tüze. Ádám arcza ragyogni kezdett. Ő nagyon jól megértette a király asszony szavát. Hiszen minden szenvedésünknek az volt az oka, hogy panaszaink, követeléseink, sérelmeink mindig az osztrák császár fülébe jutottak, de ha a magyar király közvetlenül fog érintkezni a magyar néppel, akkor felvirrad reánk a boldog hajnal, begyógyulnak a sebek és a magyar nép szívében nem lesz ellentét a haza- és királyszeretet között.

És mindezt ennek a jóságos asszonynak köszönhetjük. Ki úgy jött közibünk, mint a béke galambja, kinek minden szava áldás, minden mozdulata jótétemény volt. Ki nem kívánt királyi férjétől gyöngyöket, gyémántokat, ékszereket, hanem így szólt :

— A magyar anyák, hitvesek és testvérek szemében könny ragyog! Engedd, hogy ezeket a

könnyeket letöröljem. Magyarország fekete gyászba van borulva, engedd hogy az öröm rózsaszín köntösébe öltöztessék őket.

Bizonyára ott fent az égben is csak mi reánk gondol, hű magyarjaira, mert hiszen mi teljes szívünkből szerettük őt és ragaszkodtunk hozzá.

A fölséges asszony azután még beszélgetett Ádámmal, tudakozódott édes anyjáról, otthoni életükről. Megkérdezte: van-e testvére, mire Ádám elmondta a kis Rózsika történetét.

Erzsébet királyné szemében könny csillogott, mikor az árva kis leány szomorú históriáját meghallotta. Aztán kegyesen elbocsátotta Ádámot és Sturm Gizella visszavezette a fiút a fogadóba, ahol szállva volt.

Ádám rögtön leült levelet írni édes anyjának. Levelét így végezte.

— Bízunk, remélünk, édes anyám! A felséges asszony megígérte, hogy beszélni fog az uralkodóval. A felséges asszony itt Bécsben, halálos ellenségeink között is magyar királynénak érzi magát. Boldog vagyok, hogy láthattam arcát, hallhattam hangját és jószágos szemén keresztül egy pillantást vettem lelkébe, mely tele van bámulattal a magyar vitézség és fájdalommal a magyar gyász iránt. Ha nem is érintette még a szent korona a fejét, ő király-

nénknak érzi magát és bizonyára a mienk is lett ő attól a perctől fogva, mikor lelkünket megértette. A felséges asszony, mikor hozzám szólt, azt mondta: „Legyen nyugodt, gyermekem, szenvedő édes apja mellett beszélek majd a magyar királylyal.“ Nekünk most nincs királyunk, édes jó anyám, de ha lesz valaha, úgy csak ennek a nemesleskű, fenkölt szívű fejedelmi asszonynak köszönhetjük, ki ezer meg ezer hazugság és rágalom között is ért, becsül, szeret bennünket és vágyik délibábos rónáinkra, büszke, hatalmas hegyeink közé. Isten hozza őt minél előbb hozzánk, mint Magyarország koronás királynéját!

X.

Dercsényi Pál gróf pár hét múlva csakugyan visszakapta szabadságát.

Az egész falu népe kivonult üdvözlésére. Feleségének, gyermekének öröme határtalan volt, mikor a családfő ismét kebelére ölelte őket. Szeretettel csókolta meg a kis Rózsikát is, aki soha egy pillanatig sem érezte árvaságát. Dercsényiék, mint saját gyermeküket, mint az Ádám hugát nevelték házukban.

Dercsényi pár szóval üdvözölte a falu népét:

— Köszönöm, hogy gondoltatok reám, hogy szeretettel fogadtok. Én is úgy jövök hozzátok, mint ahogy elmentem, szeretettel, bizalommal. Magyarország fölött komor, nehéz éjszaka volt, de úgy látszik, foszladozni kezdenek a fellegek. Várjuk férfias megnyugvással és Istenbe vetett törhetetlen bizalommal a jövőndőt. A békében éppen úgy lehet a haza javára munkálkodni, mint a zivataros, háborús napokban. Mindenki folytassa

munkáját és teljesítse kötelességét: csak így alapíthatjuk meg a boldog, szabad, független Magyarország jövődjét.

A falu népe levett kalappal hallgatta a gróf

beszédét, aztán szép rendesen hazament mindenki dolgát folytatni és kötelességét teljesíteni, amint a gróf tanácsolta nekik.

Mert veszedelemben karddal, békében munkával kell küzdeni a hazáért.

Dercsényi aztán elmondta feleségének, hogy vele együtt még sok magyar fogoly kegyelmet kapott és mindenki tudja, hogy ezt Erzsébet királyné közbenjárásának köszönhetik.

— Ha teljesen béke lesz valaha az uralkodó és az ország között, ha Magyarország alattvalói hódolattal tisztelheti és szeretheti koronás királyát : úgy ezt csakis ennek a jóságos asszonynak köszönhetjük, — fejezte be elbeszélését a gróf.

És pár év mulva, csakugyan ott állt a dombon, melyet Magyarország ötvenkét vármegyéjének földjéből emeltek, I. Ferencz József, Magyarország apostoli királya és négy vágást tévén a világ tája felé, megesküdött, hogy az országot minden külső és belső ellenségtől megoltalmazza. És miután megesküdött, hogy a magyar alkotmányt mindig megtartja és megtartatja, fejére tették a Szent István koronáját.

A magyar nép pedig szeretettel és szent lelkesedéssel nézett föl a mellette álló fiatal asszonyra, akit felséges urával és férjével együtt koronáztak meg magyar királynévá.

Soha szebb és jobb asszony fején korona nem ragyogott.

Emlékét őrizzük kegyeletes áhitattal!

És a meghalt vértanuk? Sirassátok meg őket,

de legyetek büszkék is reá! Az ő vérükből fakad ki a szabadság rózsafája. Az ő haláluk váltja meg számunkra az életet. Magyar fiúk, magyar leányok! Nincs nemzet, melynek annyi hőse, annyi vértanúja volna, mint amennyi nekünk volt. Ne feledjétek el soha, hogy a szabadságért hullatták legjobbaink a vérüket. Jusson eszetekbe, hogy nincs egy göröngy ezen a földön, melyet magyar vér ne itatott volna, s így szent minden porszem, amelyen jártok. Magyar fiúk, magyar leányok, áldozatok kegyelettel a magyar hősök emlékének, mert ők ti érte-
tek haltak meg. Szomorúan, de fentszárnyaló büszkeséggel gondoljatok rájuk és iparkodjatok méltók lenni az ő szent, az ő nagy emlékükhöz, mely él örökké. Él mindnyájunk szívébe a költő, ki ifjúsága virágában halt meg a segesvári csatatéren. Él a hős vitézek, vezérek, közkatonák egész sora és élni fog mindaddig, míg magyar földet tapos lábunk, magyar levegővel táplálkozik tüdönk. Szívünk dobogása beszél nekünk róluk, örökkön-örökké.

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA BUDAPESTEN.

LENGYEL LAURA IFJUSÁGI KÖNYVEI:

	Kor.
A virradat napja. Történeti elbeszélés ...	1.50
A kis Zsolnay László és más történetek —	.50
Egy kis diák levelei	— .50
Magda története. Regény fiatal leányok számára	1.60

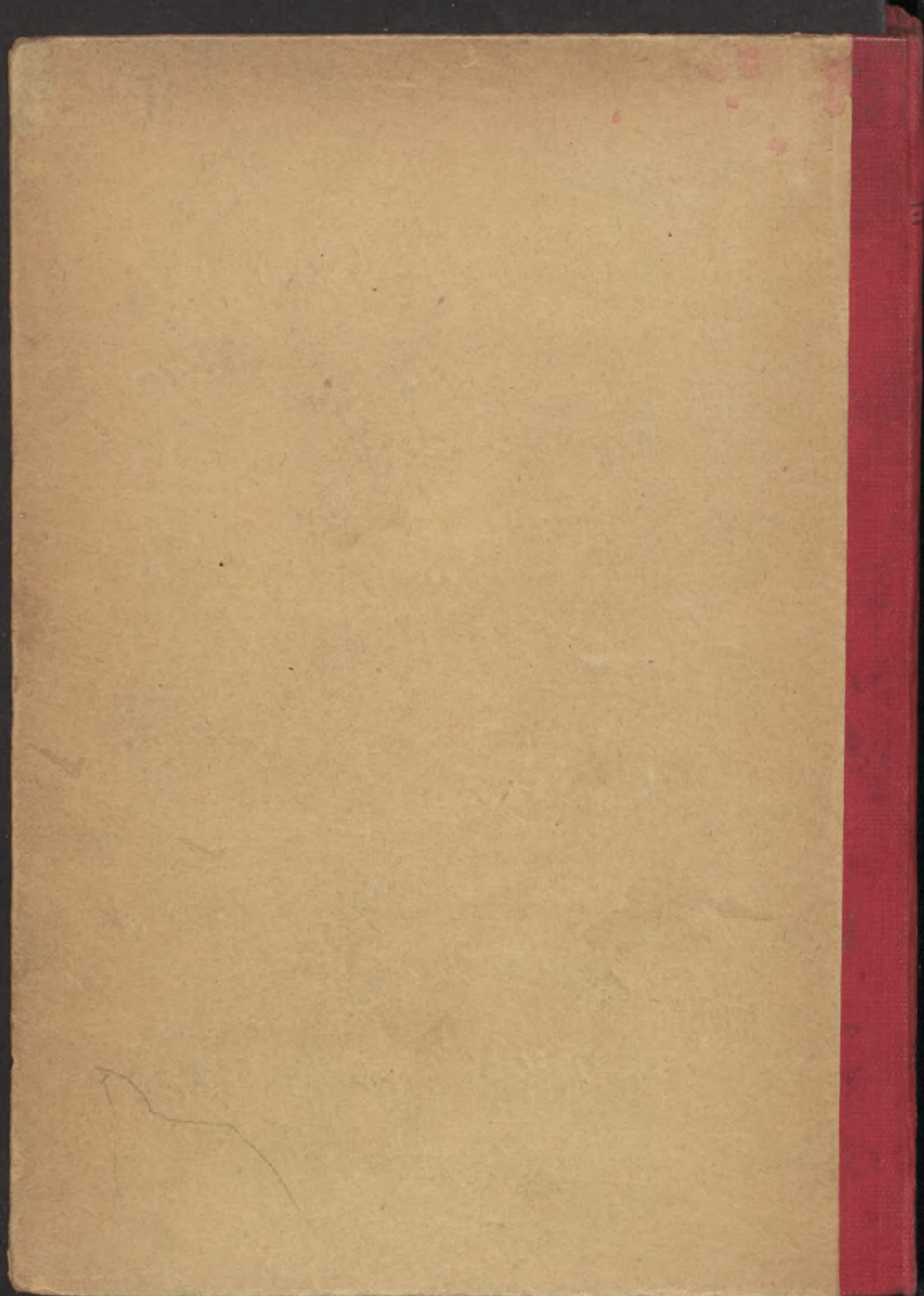

Szám	Korona
138. Egri György. Igaz is, nem is. Mesék, tört.	
— Első gyűjtemény ...	— .60
139. — Második gyűjtemény ...	— .60
140. — Harmadik gyűjtemény ...	— .60
141. Sebők Zsigmond. Maczkó úr első utazása.	
Képekkel ...	— .60
142—143. — Maczkó úr második utazása ...	1.20
144. — Maczkó úr harmadik utazása ...	— .60
145. Lampérth Géza. Három pápai diák bala-	
toni kalandozásai. Első utazás... ..	— .60
146. — Második utazás ...	— .60
147. — Pápai diákok kalandozásai a Bakonyban	— .60
148. Gárdonyi Géza. A nagyapó tréfái. Negye-	
dik gyűjtemény ...	— .60
149. — Ötödik gyűjtemény ...	— .60
150. Garády V. Mi van a tengerben? ...	— .60
151. Sebők Zs. Kossuth Lajos ...	— .60
152. Egri György. Mátyás király ...	— .60
153. Brunovszky. Találós mesék. I. gyűjt.	— .60
154. Egri György. Történetek az egri várból	— .60
155—156. Gárdonyi G. Nevető könyv ...	1.20
157. — A zöld erszény ...	— .60
158—159. — Emlékezetes napok a magyar tört.-ből	1.20
160. Thirring Gusztávné. Apró történetek ...	— .60
161. Andrássy L. Aranyvirág ...	— .60
162. — Ceruza király íródeákja ...	— .60
163. Tábori R. Dezsőke pályát cserél ...	— .60
164—165. Sebők Zsigmond. Városi cica falun ...	1.20
166—167. Krúdy Gy. A komáromi fiu ...	1.20
168—170. Sas Ede. Ahol a gólya fészkel ...	1.80
171—173. Tábori R. Sztropka Janó ...	1.80
174. Lengyel Laura. Egy kis diák levelei ...	— .60
175. — A kis Zsolnay László és más történetek	— .60
176. Krúdy Gyula. Két vándor. Elb. kép.	— .60
177—178. Sas Ede. Kurucok csillaga. (II. Rákóczi	
Ferenc.) Történeti elbeszélés képekkel ...	1.20
179. Sebők Zsigmond. Cserebogár urfi a ten-	
geren. Képekkel... ..	— .60
180. Sebők Gyula. A gyöngyhuszár. Képek.	— .60
181. — A hős nyulacska. Képpel ...	— .60
182. — Cicáról — nyulról. Képpel ...	— .60
183. Garády Viktor. Kerek erdő. Történetek,	
képek az állatvilágból. II. gyűjt. Kép.	— .60
184. Krúdy Gyula. A dévényi fazekas. Képpel	— .60
185—187. Tábori Róbert. Görbe hegyek országa.	
Képekkel ...	1.80
188. Lampérth Géza. Elmult idők. Törté-	
neti rajzok. Második gyűjtemény ...	— .60
189—190. Lőrinczy György. A bizófalvi harang	
szava. Elbeszélés. Képekkel ...	1.20
191. Móra István. Katóka könyve. Mesék ver-	
sek képekkel ...	— .60

Szám	Korona
192. Gárdonyi G. Mindentudó Gergely bácsi második könyve. Képekkel	— .60
193. Benedek Elek. Elek apó meséi. II. gyűjt.	— .60
194. Gárdonyi Géza. Tihanyi Pista. Képekkel	— .60
195. — Bolond Istók. Képekkel	— .60
196. Perényi Lajos. A hazáért. Hazafias elbeszélések. Képpel.	— .60
197. Gegus Ida. Tündérmesék III. gyűjtemény	— .60
198. Sebők Zsigmond. Falusi cica a városban. Képekkel	— .60
199. Krúdy Gy. Robinzonok a Kárpátok között	— .60
200. Egri György. Jókai Mór élete	— .60
201. Havas István. Az ihácsi kis kakas. Elbeszélések, képpel	— .60
202. — Csipkerózsák. Versek	— .60
203. Herman Ottóné. Ők ketten. Mesék, elbeszélések, képekkel	— .60
204—206. Lengyel Laura. A virradat napja. Tört. elbeszélés, képekkel	1.80
207. Pósa Lajosné. Olvassuk csak. Elbeszél.	— .60
208. Havas Mihály. A hősök. Hazafias elbeszélések, képekkel	— .60
209. Egri György. Igaz is, nem is. IV. gyűjt.	— .60
210. — V. gyűjtemény	— .60
211. Kiszely R. Képek a nagy természetből	— .60
212—213. Sas Ede. A virágok költője, képekkel	1.20
214. Krúdy Gyula. Előre. Hazafias elbeszélések, képekkel	— .60
215. Sebők Zs. Utazás tündérországba. Mesék	— .60
216. — Pattogatott kukorica. Mesék	— .60
217. Dingha Béla. Kókumfitty király országa	— .60
218. Gaal Mózes. A szurtos kis inasról	— .60
219. Benedek Elek. Elek apó meséi. III. gyűjt.	— .60
220—221. Lampérth Géza. Hű a kopersóig. Történeti elbeszélés Rákóczy korából. Kép.	1.20
222. Lőrinczy György. Mátyus földjén. Elbeszélés képpel	— .60
223. Barta Irén. A csillagok között. Képpel	— .60
224—225. Dingha Béla. A krencsi erdő meséi. Kép.	1.20
226. Gyökössy Endre. Palkó Debrecenben	— .60
227—228. Lengyel Laura. Magyar hősök. Történeti elbeszélés képpel	1.20
229. Móra Ferenc. Falun, városban	— .60
230. Józsa Antal. Hóvirágok	— .60
231—232. Pósa Lajos. Világszép nádszál kisasszony. Mese, képekkel	1.20
233. Pósa Lajos. Muzsikál a rajkó és más történetek. Képekkel	— .60
234. Pósa bácsi meséskönyve. I. gyűjt. kép.	— .60
235. Pósa Lajos. Mese a kis kanászról. Kép.	— .60
236. Pósa Lajos. Baba történetek. I. gy. kép.	— .60
237. Pósa Lajos. Baba történetek. II. gy. kép.	— .60

Szám	Korona
238—240. Pósa bácsi meséskönyve. II. gyűjt. kép.	1.80
241—242. Pósa Lajos. Czini-czini. Képekkel...	1.20
243. Pósa Lajos. Marczy vitéz. Képekkel...	—,60
244. Pósa bácsi meséskönyve. III. gyűjt. kép.	—,60
245—246. Pósa bácsi meséskönyve. IV. gyűjt. kép.	1.20
247. Pósa Lajos. Kaczor király. Képekkel...	—,60
248. Pósa Lajos. Csali mese. Képekkel...	—,60
249—250. Pósa Lajos. Bandi álma. Abroszka, bárányka, botocska. Két mese, képekkel	1.20
251. Sebők Zsigmond. Tilinkós Lajkó...	—,60
252. Havas István. Magyar fiuk. Tört. elbesz.	—,60
253. Benedek Elek. Elek apó meséi. IV. gyűjt.	—,60
254. Thirring Gusztávné. Apró mesék. Kép.	—,60
255. Figura bácsi mókái. Összegyűjt. Kiszely Róbert...	—,60
256. Kővér Ilma. A vitorlás hajó...	—,60
257—259. Abonyi Árpád. Magyar fiuk Afrikában. Regényes elbeszélés. Képekkel...	1.80
260. Lengyel Laura. Pirozka mesét olvas...	—,60
261. Sebők Zsigmond. A doktor úr. Képekkel...	—,60
262. Lőrinczy György. Magyar dicsőség. Kép.	—,60
263. Dingha Béla. Akom király baja. Kép.	—,60
264. — Böske a léghajón. Képekkel...	—,60
265. Lőrinczy György. Kis diákjaim...	—,60
266—267. Jávor Anna. A tárnoki csodakút. Képek.	1.20
268. Egri György. Igaz is, nem is. Mesék, történetkék. Hatodik gyűjtemény...	—,60
269. Dingha Béla. Szivenincs királyfi. Képek.	—,60
270—272. Havas István. A várkúti fiuk. Történet a mai időből. Képekkel...	1.80
273. Lőrinczy György. Túl a sövényen...	—,60
274—275. Sas Ede. Gyárfás vitéz. Történeti elb. Kép.	1.20
276. Egri György. Igaz is, nem is. Mesék, történetkék. Hetedik gyűjtemény...	—,60
277. Dingha Béla. A kis tűzér. Képekkel...	—,60
278. Lőrinczy György. Mikszáth Kálmán élete	—,60
279—281. Havas István. Új szavalókönyv...	1.80
282—284. Sebők Zs. Mackó úr vendégei. Kép.	1.80
285. Herman Ottóné. Két kicsi tót. Képekkel...	—,60
286. — Kicsibaj. Képekkel...	—,60
287—289. Móra Ferenc. Rab ember fia. Elb. Kép.	1.80
290. Sebők Zsigmond. Hogyan ne beszéljenek a gyerekek...	—,60
291—293. Jókai M. A rózsák szigete. Elbesz. Kép.	1.80
294. Havas István. A tarkói idegen. Elb. Kép.	—,60
295. Brunovszky Rezső. A találós mesék kincsesháza. 2. gyűjtemény...	—,60
296. — Válogatott magyar közmondások...	—,60
297—298. Gyökössy E. Ki szereti a népet. Elb. Kép.	1.20
299—300. — Hazavándorlók. Elbeszélés. Képekkel...	1.20
301. Dingha Béla. Csiribiri herceg. Mesék...	—,60
302. Egri György. Igaz is nem is. 8. gyűjt.	—,60

227-28

LENGYEL, MAGYAR HŐSÖK